

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra biotechnických úprav krajiny

**„Obraz venkovského sídla v krajině – zhodnocení
vizuálních preferencí“**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Ing. Kristina Molnárová Janečková, PhD.

Vypracovala: Bc. Alžběta Konopíková

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Alžběta Konopíková

Krajinné inženýrství

Regionální environmentální správa

Název práce

Obraz venkovského sídla v krajině – zhodnocení vizuálních preferencí

Název anglicky

Rural settlements in the landscape – visual preferences

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení vizuálních preferencí pro charakteristické znaky sídel vesnického typu, které se uplatňují v obraze sídla při pohledu z volné krajiny. Výsledky práce budou využity pro rozvoj metodologie hodnocení krajinného rázu ve smyslu zákona 114/1992 Sb.

Metodika

Budou vybrány příklady znaků krajinného rázu, které se výrazně uplatňují při vytváření obrazu venkovského sídla, případně jeho blízkého okolí. Na fotografiích krajiny budou tyto znaky pomocí grafického zpracování zvýrazněny či naopak potlačeny. V rámci sociologického průzkumu budou respondenti tyto fotografie hodnotit, rozdíl v hodnocení jednotlivých fotografií budou vyhodnoceny a využity pro stanovení vizuálních preferencí pro dané znaky.

Doporučený rozsah práce

min. 40 stran textu, grafické přílohy

Klíčová slova

Krajinný ráz, vesnické sídlo, vizuální preference, estetické hodnoty

---

Doporučené zdroje informací

KRATOCHVÍL, P. – HALÍK, P. – NORBERG-SCHULZ, C. Genius loci : krajina, místo, architektura. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-303-5.

KUPKA, J. Krajiny kulturní a historické : vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1.

MÍCHAL, I. – LOW, J. Krajinný ráz. Kostelec n.Č.l.: LP, 2003.

SCHMEIDLER, K. Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě. Brno: Zdeněk Novotný, 2001. ISBN 80-238-6582-.

SKLENIČKA, P. Základy krajinného plánování. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. ISBN 80-903206-1-9.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. Kristina Janečková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra biotechnických úprav krajiny

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2019

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 3. 2019

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 29. 06. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci „Obraz venkovského sídla v krajině – zhodnocení vizuálních preferencí“ vypracovala samostatně pod vedením doc. Ing. Kristiny Molnárové Janečkové Ph.D. a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v bibliografii.

Prohlašuji, že tištěná verze se shoduje s verzí odevzdanou přes Univerzitní informační systém.

V Praze dne 28.6.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Kristině Janečkové Molnárové, Ph.D. za věnovaný čas, odborné vedení diplomové práce, cenné rady a vřelý přístup ke studované problematice.

V Praze dne 28.6.2020

Abstrakt

Diplomová práce s názvem „Obraz venkovského sídla v krajině – zhodnocení vizuálních preferencí“ se zabývá sledováním a vyhodnocením vlivu přírodních, historických a kulturních dominant ve vybraných venkovských sídlech na lidské vnímání. Pro estetické vyhodnocení bylo vybráno 5 dominant, které svou přítomností mohou ovlivnit krajinný ráz daného místa. Data byla sbírána pomocí dotazníkového šetření, které bylo rozděleno na dvě části. První část sloužila ke zjištění základních informací o respondentovi, ve druhé části byl ke zhodnocení obrazový materiál celkem 25 snímků. Každý snímek respondenti hodnotili na škále 1–5 (velmi líbí – vůbec nelíbí). Studie se zaměřovala na velikost a přítomnost či nepřítomnost jednotlivých znaků. Z výsledků je patrné, že kladně byla hodnocena kulturní dominant, zastoupena kostelem a zeleň obklopující sídlo. Naopak negativní hodnocení bylo především u zemědělských objektů a cestní sítě. Bytové domy byly hodnoceny průměrně. Rozdíl v hodnocení byl také zjištěn mezi kategoriemi respondentů s různým vztahem ke krajině, zemědělské půdě či odlišným místem bydliště. Cílem této diplomové práce je zhodnocení vizuálních preferencí venkovských sídel v krajině na základě hodnocení daných znaků, které ovlivňují celkový krajinný ráz.

Klíčová slova: krajinný ráz, krajina, vesnické sídlo, venkovské sídlo, vizuální preference, estetické hodnoty, dominanty, dotazníkové šetření

Abstract

The diploma thesis "Rural settlement in the landscape - visual preferences" is focused on the monitoring and evaluation of the impact of natural, historical and cultural dominants in chosen rural settlements to human perception. For the aesthetic evaluation were chosen 5 dominants which can affect the landscape character of the given place. Data were collected with using a questionnaire survey, which was divided into two parts. The first part was used to find out the basic information about the respondent, in the second part there were 25 pictures for the evaluation. Respondents rated each photo on a scale of 1-5 (very liked - disliked at all). The study looked at the size and presence or absence of individual traits. The results show that cultural dominance, represented by the church and greenery surrounding the seat was positively evaluated. On the contrary, negative evaluation was especially in agricultural buildings and road network. Residential buildings were rated on average. The difference in evaluation was also found between categories of respondents with different relation to the landscape, agricultural land or different place of residence. The aim of this thesis is to evaluate the visual preferences of rural settlements in the landscape on the basis of the evaluation of the given features that affect the overall landscape character.

Key words: landscape character, landscape, rural settlement, visual preferences, aesthetic values, dominant, research, perception

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Cíle práce	2
3. Literární rešerše	3
3.1. Historie vývoje osídlení.....	3
3.2. Urbanistická struktura vesnických sídel.....	5
3.3. Krajina	7
3.3.1. Hodnocení krajiny.....	7
3.4. Krajinný ráz.....	8
3.4.1. Začátky ochrany krajinného rázu	8
3.4.2. Ochrana krajinného rázu a historické kulturní krajiny v současnosti	9
3.4.3. Paměť krajiny	12
3.4.4. Identita krajiny	12
3.5. Strategické plánování v krajině	13
3.5.1. Územní plánování	13
3.5.2. Pozemkové úpravy	13
3.6. Limity ovlivňující zapojení sídla do krajiny	14
3.6.1. Přírodní podmínky	14
3.6.2. Architektonické podmínky.....	15
3.6.3. Sociologické aspekty.....	16
3.7. Způsoby využití zeleně při propojení sídla a krajiny	17
3.7.1. Charakteristika typů liniové zeleně.....	19
3.7.2. Charakteristika solitér a plošných typů zeleně.....	21
3.8. Biotechnická opatření vegetačních prvků na rozhraní sídla a krajiny.....	21
3.9. Obraz venkovského sídla v krajině	22
3.10. Typologické členění krajin v České republice.....	23
3.11. Prostorová kompozice.....	25
4. Metodika	29
4.1. Charakteristika vybraného území	29
4.2. Příprava, terénní práce a dotazníkové šetření.....	35
5. Výsledky	37
5.1. Varianta 1 – zeleň.....	41
5.2. Varianta 2 – kostel.....	42
5.3. Varianta 3 – zemědělské budovy.....	44
5.4. Varianta 4 – cestní síť.....	46

5.5. Varianta 5 – bytové domy	49
6. Diskuze	52
7. Závěr	55
8. Seznam citované literatury.....	56
8.1. Odborné zdroje	56
8.2. Internetové zdroje.....	62
9. Seznam obrázků.....	64
10. Přílohy.....	66
10.1. Příloha 1 – dotazník	66
10.2. Příloha 2 – hodnocené fotografie.....	82
10.3. Příloha 3 – výsledky dotazníkového šetření – socio – demografické informace.....	95
10.4. Příloha 4 – výsledky dotazníkového šetření – hodnocení fotografií známkami 1 - 5	100

1. Úvod

Tato diplomová práce je zaměřena na zkoumání a popis lidského vnímání určitých obrazů venkovských sídel v krajině a průzkum, jak je toto vnímání ovlivněno jednotlivými, měnícími se, prvky. O krajině a celkově krajinném rázu se v posledních desetiletích mluví převážně v souvislosti s člověkem a jeho zásahy do ní. Lidský element ovlivňuje krajinu čím dál více, a proto je potřeba hledat kompromis a vytvářet souznění mezi krajinou a antropogenními prvky, a hlavně omezovat či zcela odstraňovat negativní dopad na krajinu pomocí krajinného plánování. Krajina se již naštěstí stala významnou součástí územního plánování, ve kterém je možnost dopady ovlivňovat a najít právě výše zmíněný kompromis mezi potřebami lidí a ochranou krajiny a celé přírody. Podstatnou součástí krajinného plánování je zapojení místních obyvatel, jejichž názory jsou vyjadřovány pomocí námitek a připomínek. Jsou zjišťovány především jejich vizuální preference, a to jak pozitivní, tak i negativní. V první řadě by se měla řešit preventivní opatření, ne až vzniklé problémy. Hodnocení pomocí vizuálních preferencí není využíváno příliš často, mnohé studie mluví o tom, že lidé jsou snadno ovlivnitelní dalšími faktory. Vizuální vnímání krajinného obrazu dosud nikdo podrobně neprostudoval, proto nejsou stanoveny žádné estetické znaky ani hodnoty, které by definovaly venkovské sídlo v krajině. Pro studování a zjišťování vizuálních preferencí obrazů venkovských sídel v krajině je nutné udržení stejných podmínek pro všechny oslovené respondenty. Závěry této diplomové práce budou použity pro metodologický rozvoj hodnocení krajinného rázu.

2. Cíle práce

Cílem této diplomové práce je zhodnocení vizuálních preferencí venkovských sídel v krajině, a to na základě vybraných znaků, které jsou dominantní a ovlivňují tak pohled na celou krajinu. Součástí práce je literární rešerše studované problematiky, charakteristika vybraného území, metodika a pracovní postup vyhodnocení vizuálních preferencí jednotlivých znaků u vybraných venkovských sídel a výsledky celého výzkumu. Pro zhodnocení preferencí bylo vybráno 5 různých atributů, které mohou ovlivňovat okolní krajinu a celkový krajinný ráz daného místa. Vybranými atributy jsou zezeň ohraničující sídlo, dominanta kostela, zemědělské budovy, cestní síť a bytové domy. Na základě zvolení těchto atributů bylo vybráno 5 venkovských sídel, v nichž se dané atributy nachází. Každé sídlo bylo zdokumentováno jednou fotografií, která zachycovala skutečný stav. Tyto originály budou dále upraveny na 4 další verze stejného sídla se stejnou dominantou, ovšem v jiné podobě. Dominanta každého vybraného sídla bude upravena tak, aby každý snímek působil jinak. Pomocí vytvořeného dotazníku, poskytnutého vybraným skupinám respondentů, budou vyhodnoceny vizuální preference jednotlivých venkovských sídel při změně daného atributu. Cílem práce je určit vliv přírodních, historických i kulturních znaků na vnímání celkového obrazu venkovských sídel. Zjištění, jak preference souvisí s charakteristikami jednotlivých respondentů, jako jsou pohlaví, věk, místo bydliště, ale především spojitost jejich zaměstnání či vzdělání s krajinou. Výsledkem práce bude statistické vyhodnocení preferencí u jednotlivých fotografií a zhodnocení, jakou intenzitou daná dominanta ovlivňuje své okolí.

3. Literární rešerše

3.1. Historie vývoje osídlení

Osídlování naší krajiny začalo již v mladší době kamenné, tedy 5-6 tis. let př. n. l., a to primitivními zemědělci. Již v tomto období začala mít antropogenní činnost vliv na naše území a začala se tak přetvářet krajina (Lokoč a kol., 2010). Provázanost sídel se zemědělstvím je tedy zcela patrná již od počátku osídlení a udržela se v podstatě až dodnes. První významné formy sídel vznikaly v 5. – 6. století, kdy byly vesnice zakládány slovanskými kmeny dle určitého půdorysného tvaru typu ulicovka, návěsní a návěsní ulicovka (Sýkora, 2002).

Tento základ způsobu osídlení se dále vyvíjel, byl zdokonalován, modifikován a známe jej i v současnosti. Počátek rozšiřování osídlení je datován do 13. století, kdy byla zakládána nová města a vesnice na místech zcela nových, ale i původních s řídkým osídlením (Sýkora, 2002, Ezechel, 2009). Proto je v tomto období typický vysoký nárůst populace a počet obyvatel se do 14. století ztrojnásobil. Důsledkem tohoto nárůstu došlo ke zvýšení výnosů zemědělství. Lidé se usazovali podél vodních toků, avšak dostatečně daleko aby je neohrozily záplavy území (Stejskalová, 2012). V tomto období byla výstavba řízena lokátorem a vznikl tak nový typ vesnice, takzvaný lánový, ten se vyznačoval pravidelnou návší a pozemky ve sledu zahrada, pole, louka a les. Další změny přišly až v 2. polovině 15. století a v 16. století, kdy se zvýšil zájem o hospodářské využití krajiny, byly zakládány velkostatky, docházelo ke scelování půd a rozvoji rybníkářství. V 18. století vznikaly geometricky přesně členěné vesnice dle původních typů a vznikl tak nový dvorcově rozptýlený typ osídlení. V krajině byl kladen důraz na estetičnost a vznikaly krajinářské kompozice (Sýkora, 2002, Ezechel, 2009). Zároveň se často staví malé sakrální stavby, jako jsou kapličky a kříže (Lipský, 2000). Hlavní dominantou sídel se stává kostel. Byla výrazně rozšířená cestní síť, kterou často doplňovalo stromořadí, které zároveň plnilo funkci oddělení jednotlivých polí, dle obhospodařování (Stejskalová a kol, 2012). Počátkem 19. století již vznikaly první přírodní krajinářské parky a docházelo k rozvoji turistiky (Sýkora, 2002, Ezechel, 2009).

Období průmyslové revoluce, tedy 2. polovina 19. století, je považováno za výraznější zlom vývoje osídlení. V této době bylo vybudováno množství železnic, silnic a cest, venkov byl více hospodářsky využíván, byly budovány zemědělské stavby (sila, seníky, jámy, sýpky, hnojiště) i stavby hospodářské (mlékárny,

cukrovary, škrobárny, pivovary) a to převážně okolo železnic a silnic. Vesnice se tak rozrůstaly a vznikala řada typických forem osídlení (Sýkora, 2002). Opět došlo k nárůstu obyvatel, důsledkem toho došlo i zároveň k vysídlování venkova na úkor zvyšujícího se počtu obyvatel ve městech (Lokoč a kol., 2010). Během pozemkové reformy došlo ke scelení a úpravě roztržitých pozemků. Počátkem 20. století začaly být využívány zdroje přírodních surovin (kamenolomy, pískovny, cihelny) a došlo tak k dalšímu průmyslovému rozvoji, kdy byly v příměstských zónách budovány průmyslové stavby (Sýkora, 2002). Většina obyvatel na venkově pracovala v zemědělství či lesnictví. Hospodářské budovy – stodola, chlévy, dvůr, zahrada – humna a navazující louky s poli byli běžnou součástí domu každého hospodáře, spolu s krajinnými detaily pak tvořili vysoce funkční, esteticky hodnotné prvky (Kyselka, 2008).

Po druhé světové válce nastala výrazná změna, došlo k přechodu od zemědělské malovýroby k velkovýrobě, od individuálního hospodaření ke kolektivnímu, od samozásobitelství v rodinách či regionech k potravinové soběstačnosti celé země (Bedrna, 2005, Sýkora, 2002). Docházelo také k vysídlování pohraničních oblastí, které opouštělo německé obyvatelstvo a dosídlení českými obyvateli bylo příliš pomalé, proto také zanikla řada obcí (Lokoč a kol., 2010). Tato doba velmi ovlivnila strukturu venkovského prostoru i zemědělství, a to převážně kolektivizací a socializací vesnic (Lipský, 2000). K nejvýraznějším změnám došlo v tradičních strukturách a vazbách venkovského území. Došlo k narušení majetkových a společenských vztahů obyvatel, změnily se výrazy i funkce sídel a krajiny, zanikaly různorodosti místních řemesel, tradic a výrobků a byla prohloubena ekonomická závislost venkova na celkovém systému. Ke změnám došlo také ve vybavenosti a výrazu venkovských sídel. Mnoho památkově cenných objektů zchátralo či zaniklo a novými dominantami se staly zemědělské areály (JZD a společné zemědělské podniky), ve snaze snížit rozdíly mezi venkovem a městem byly budovány bytové stavby, výrazově zcela odlišné od okolní zástavby (Bedrna, 2005, Sýkora, 2002).

Nová zemědělská střediska a průmyslové areály vznikaly na okrajích obytné zástavby, tedy v místě humen, a došlo tak nejen k estetickému a vizuálnímu narušení, ale také k poškození z hygienického hlediska působením zápachu. Kolektivizace měla dopad i na krajinu, došlo ke zvětšení výměry polních honů, zániku polních cest,

rozorání mezí, rozloha orné půdy se zvyšovala na úkor travních porostů a zmizela také návaznost venkovských obydlí na vlastní pozemky za humny. V atraktivních oblastech byly rozvíjeny chatové osady a objekty pro hromadnou rekreaci (Sýkora, 2002, Kyselka, 2008).

V 90. letech 20. století byl hlavní cíl jednoznačný – napravit minulé majetkové křivdy a zprivatizovat zemědělskou půdu. Hlavními pozitivy byla především stavební a technická obnova venkova, byly zahájeny první kroky pro účinnou revitalizaci krajiny na venkově a začalo se upouštět od intenzivního zemědělství (Bedrna, 2005). V této době se také začalo stavět mimo stávající půdorys obcí, a tak započala suburbanizace vesnic. Extravilán vesnic byl přeměněn na předměstské útvary, čímž došlo k poškození tradičního vzhledu venkova a mezi nově vzniklými formacemi a původní zástavbou byl vytvořen ostrý předěl (Šošolíková, 2004).

3.2. Urbanistická struktura vesnických sídel

Urbanistický styl venkovských sídel a jejich uspořádání a poloha tvoří základní prvky charakteru krajiny a určuje vztah mezi krajinou a sídly. Za nejvýznamnější znak je považován půdorys sídla a členění přilehlých zemědělských pozemků, tedy plužin, které se promítá do krajinného obrazu (Vorel, 2016).

Na strukturu venkovského sídla lze pohlížet ze dvou způsobů, dle autorů Baše (2010) a Vorla (2016). Každá z těchto typologií je jinak strukturovaná a lépe použitelná pro různé typy krajin, avšak lze zde vymezit i stejné znaky. Charakteristika sídel dle Baše (2010) posuzuje sídla dle jejich rozsahu a rozložení v krajině a je vhodnější především pro posuzování sídel v rámci širšího krajinného prostoru. Typologii dle Vorla (2016) lze lépe použít, pokud posuzujeme sídlo v kulturní krajině, která je zemědělsky využívaná či v sídlech s jasným prostorovým uspořádáním staveb.

Druhy venkovských sídel podle Baše (2010):

- Venkovská samota (usedlost) – základní sídelní jednotka v krajině
- Soliterní venkovské sídlo – objekty, které jsou svým umístěním vázané na účelovou činnost, zemědělství či zdroj energie

- Rozptýlená venkovská zástavba – soubor prvotně solitérních staveb, v okolí zástavby je kultivovaná krajina tvořená většinou pastvinami, loukami a rybníky
- Kolonie, osada – prostorově samostatná zástavba či část obce, jejíž založení je spojeno s nějakou sociální potřebou, rekreací, využitím volného času nebo ekonomickou činností
- Zemědělská vesnice – tradiční seskupení hospodářských a obytných staveb, které je uspořádáno do několika urbanistických forem dle půdorysu
- Postagrární vesnice – ve 20. století došlo ke změnám v charakteru zástavby pod městským vlivem

Půdorysné formy sídla dle Vorla (2016):

Pravidelné soustředěné s kompaktním půdorysem

- Silniční ves – domy seřazené z obou stran kolem dálkové komunikace
- Ulicová vesnice – domy seřazené z obou stran kolem místní komunikace
- Řádková ves – řada domů těsně poskládaných kolem komunikace či přírodního útvaru
- Návesní silnicovka – dlouhá protáhlá náves nebo rozšířená ulicová zástavba, kterou prochází komunikace dálkového charakteru
- Návesní vesnice – centrálním bodem je náves, kam se zpravidla sbíhají všechny komunikace, je spojena s hospodářským a společenským životem
- Lesní návesní ves – vesnice s kruhovým půdorysem, paprskovité sbíhání pozemků

Pravidelné uvolněné s prostorově rozvolněným spojitým půdorysem

- Řadová nebo řetězová ves – tvořena jednou nebo dvěma řadami volně poskládaných domů kolem komunikace nebo přírodního útvaru
- Krátká řadová ves – řadová ves v menším měřítku
- Lesní lánová ves – řadový půdorys s hospodářskými usedlostmi, zástavba po celém katastrálním území

Nepravidelné včetně sídel s rozptýlenou zástavbou

- Hromadná ves – zástavba je seskupena bez jasného plánu

- Sedliště – přechodná forma sídel mezi vesnicí a samotou
- Dvorcová ves – správní obec tvořená samotami a vískami

(Vařeka, Frolec, 2007)

Typy členění plužiny dle VORLA (2016):

- úseková – nepravidelné úseky jak tvarem, tak velikostí
- traťová – velké, dlouhé a pravidelné tratě, soukromé pozemky rozloženy do všech tratí
- délková – pozemky navazují na hospodářské budovy, jsou rozdělené do traťové plužiny a končí na hranici katastrálního území
- záhumenicová – pozemky začínají přímo za zemědělskými budovami a končí na hranici katastru

(Vařeka, Frolec, 2007)

3.3. Krajina

Přesto, že pojem krajina běžně používáme v každodenním životě, jeho konkrétní význam je velmi složité vystihnout. V odborné i obecné mluvě jsou mu přisuzovány odlišné významy podle toho, co je předmětem zájmu, dojmu nebo vztahu lidí (Květ, 2009). Na krajinu je možné nahlížet mnoha různými způsoby. Definice tohoto pojmu bude vždy záležet na tom, kdo ji formuje. Zcela rozdílné vnímání stejné krajiny má přírodovědec, architekt, ekonom, historik, umělec, politik či zemědělec (Němec, Pojer, 2007).

Dle zákona o ochraně přírody je krajinou část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, která je tvořena souborem funkčně propojených ekosystémů s civilizačními prvky (Kupka, 2009).

3.3.1. Hodnocení krajiny

Péče o krajinný ráz je nedílnou součástí péče o krajinu. Složitost kulturní krajiny je dána vzájemným prolínáním a provázaností tří subsystémů – přírodního, sociálně psychologického a kulturně technického. Obtížnost hodnocení krajinného rázu a klíč k jeho nestrannosti spočívá v poznání, jak se charakteristika krajiny proměňuje ve společenské hodnoty (Löw, Michal, 2003).

V posledních desetiletích byly dány dva přístupy k hodnocení vizuálních preferencí, a to hodnocení odborníků a hodnocení širší veřejnosti. Obě metody jsou využívány především pro hodnocení krajiny mimo sídla, ale mohou být použity i v nich, vzhledem k tomu, že sídla jsou nedílnou součástí krajiny. Odborníci pracují s předpokladem, že estetické vlastnosti krajiny jsou nezávislé na pozorovateli (estetická hodnota je vlastní kvalitou krajiny) (Daniel, 2001; Jessel, 2006).

3.4. Krajinný ráz

„Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině“ tuto definici nalezneme v § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Krajina se vyvíjí a její současný charakter je výsledkem dlouholeté proměny trvající od minulosti do současné doby. Primárním cílem je zachovat původní charakter krajiny a její pozitivní hodnoty. Chránit ji před nepředvídatelnými, nejen přírodními, ale převážně antropogenními zásahy. Abychom se vyhnuli nežádoucím účinkům, je třeba v krajině plánovat a podporovat snahy o zachování krajinné harmonie. Vhodnými prostředky, jak tohoto dosáhnout je vzdělávání se a porozumění krajině a souvislostem v ní (Holík, 2010).

Vorel a kol. (2006) definuje ve své metodice oblast krajinného rázu jako krajinný celek s obdobnou přírodní, historickou i kulturní charakteristikou, která se odráží v komplexu jejích typických znaků, ten je nápadně odlišný od jiného celku ve všech, či pouze některých, charakteristikách a zahrnuje více míst krajinného rázu.

3.4.1. Začátky ochrany krajinného rázu

Pohled na přírodu jako objekt estetického vnímání se poprvé objevuje až v novověku, jako výsledek dlouhodobého kulturního vývoje. Estetická stránka prostředí je pro člověka velmi emocionálním prvkem. Vyhledává zdroje krásy a

dychtí po dalších. Estetická potřeba spočívá v potřebě krásy a prožívání krásy. Krása byla, je a bude jednou ze základních specificky lidských potřeb, a proto i velmi ceněných hodnot životního prostředí. Potřeba krásy byla vždy spojena se spokojeností, duševní pohodou, radostí a štěstím (Dvořák, 1983).

V 19. století, v období romantismu, lze přímo hovořit o kultu přírody, který byl propojen s cíleným navštěvováním přírody jen pro její krásu. Vrcholem uctívání přírodních krás bylo období secese, kdy byla příroda považována za výraz životní síly. Na přelomu 19. a 20. století přišlo období dekadence, kde příroda byla opovrhována a uctívána byla civilizace pro její umělost. Další obrat nastal od 60. let 20. století, kdy opět rostlo estetické ocenění krajiny a přírody a posilovala potřeba její ochrany. V ochraně krajiny hrály pak velkou roli estetické preference, kdy byly chráněny krajiny, které byly esteticky hodnotné (Stibral, 2005).

3.4.2. Ochrana krajinného rázu a historické kulturní krajiny v současnosti

Historická kulturní krajina je v současnosti považována za nedílnou součást našeho kulturního dědictví. Česká krajina obsahuje zřetelné stopy historického a kulturního vývoje, které udávají její unikátní krajinný ráz. Krajina a její hodnoty jsou chráněny několika legislativními nástroji z různých resortů. Ochranou historické a kulturní krajiny se zabývá státní památková péče (zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči v platném znění –dále jen „zákon o státní památkové péči“), ochrana přírody a krajiny (zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění - dále jen „zákon o ochraně přírody“), územní plánování (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu v platném znění – dále jen „stavební zákon“), pozemkové úpravy (zákon č. 139/2002 Sb. o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, v platném znění dále jen „zákon o pozemkových úpravách“) (Kupka, 2009).

Dalším zákonem, který se týká ochrany historické a kulturní krajiny je Zákon o státní památkové péči, který nabízí několik možností. Segmenty krajiny (obory, zahrady, aleje, parky a vodohospodářské úpravy) mohou spadat pod ochranu národních kulturních památek. Ochrana sídel může spadat pod městské nebo vesnické památkové rezervace a zóny, nebo mohou být prohlášeny archeologickými

památkovými rezervacemi. Krajinné celky navazující na památkové chráněné objekty či celé areály mohou spadat do ochranného pásma těchto památek, případně památkově chráněných území tzv. rezervací nebo zón. Důležitý nástroj pro ochranu historické krajiny je možnost vyhlášení krajinné památkové zóny, dle zákona o státní památkové péči ust. § 6, jakožto rozsáhlého území s dochovanou kulturní krajinou, která zahrnuje sídelní útvary a ucelené krajinné celky, jejichž nynější podoba byla podstatně kultivována a ovlivňována historickou činností člověka. Navzdory tomu se ochrana historické kulturní krajiny, pomocí nástrojů státní památkové péče, jeví jako nedostatečná, jelikož je omezena pouze na určité segmenty krajiny a její jednotlivé prvky (Kupka, 2009).

Ochranou krajiny celého území se zabývá zákon o ochraně přírody a krajiny. Územní ochrana má v České republice tři formy: velkoplošná zvláště chráněná území (chráněné krajinné oblasti a národní parky), maloplošná zvláště chráněná území (přírodní rezervace, národní přírodní rezervace, přírodní památky a národní přírodní památky) a soustava Natura 2000 (evropsky významné lokality a ptačí oblasti). Spojení mezi jednotlivými biotopy nebo celými ekosystémy, kam spadají i zvláště chráněná území, zajišťuje územní systém ekologické stability (ÚSES), jehož základními prvky jsou biocentra a biokoridory (Miko, Hošek, 2009).

Nejpodstatnější nástroje k ochraně kulturní krajiny jsou zapsány ve druhé části zákona o ochraně přírody, která řeší obecnou ochranu přírody a krajiny na celém území České republiky. Ochrana např. remízků, dochovaných plužin, mezí, sadů a alejí může být pomocí registrace významných krajinných prvků (VKP). Dalším důležitým nástrojem zákona o ochraně přírody je ust. § 12 ochrana krajinného rázu. Toto ustanovení vychází z celoevropského standardu, že je třeba celoplošné ochrany krajinného rázu, jakožto součásti historického kulturního dědictví. Orgány ochrany přírody by tedy měly chránit nejen zvláště chráněná území a dané druhy rostlin a živočichů, ale je patrná snaha, aby se aktivně podílely na péči o území jako celek i po stránce zachování bohatosti a pestrosti krajinných typů a jejich hodnot (Kupka, 2009).

Krajinný ráz je jediným legislativním nástrojem, díky němuž lze zamezit výstavbě objektů, které sice nepoškozují území z hlediska zájmů zvláštní ochrany přírody, ale mají negativní vliv na estetiku krajiny a její přírodní, historické a

kulturní hodnoty. Institut krajinného rázu ukazuje snahu zákonodárce chránit krajinu nejen jako přírodní, ale i kulturní a historické bohatství (Kubová, 2009).

Podstatným nástrojem pro ochranu historických krajinných struktur (plužin) jsou pozemkové úpravy. Tam, kde se plužiny dochovaly do dnes, se jednoznačně osvědčily z hlediska funkčních i vlastnických vztahů.

Dle Pittnerové (2007) by projektanti komplexních pozemkových úprav, v místech s dochovanou středověkou krajinou, měli při návrhu dodržovat několik základních principů:

- Pomocí historických map a písemných podkladů analyzovat dochované i zaniklé historické prvky plužiny.
- Realizovat komplexní pozemkové úpravy daného území v souladu s obecně platnými zákonnými předpisy a metodikami.
- Vytvořit kostru společných zařízení v rámci KPÚ, zejména u cestní sítě a navrhované zeleně, resp. jejího začlenění do ÚSES, obnovit vzhled a formovat historické prvky plužiny v daném území.
- Vlastnický vztah prvků nelesní i lesní dřevinné zeleně upravit tak, aby pozemky pod nimi byly převedeny do vlastnictví obce nebo byly ošetřeny věcným břemenem na listu vlastnictví soukromých subjektů.
- U určitých, patrně dochovaných nebo obnovovaných plužin navrhnout jejich ochranu dle zákona o památkové ochraně.
- Zapojit tyto prvky do územně plánovací dokumentace, aby byly ideálně jako povinná součást, právně kodifikovány a hájeny po celou dobu platnosti této dokumentace.

Dodržením těchto principů a jejich začleněním do projektů pozemkových úprav můžeme pozitivně ovlivnit pozdější podobu české krajiny a tím zachovat i kus naší historie. Přesto, že se v plužinách propojuje přírodní, historická, kulturní i estetická hodnota, nespádají pod žádnou územní ochranu. Pro jejich ochranu je významný statut VKP a ust. § 12 zákona o ochraně přírody a krajiny (Vorel, Kupka, 2008).

3.4.3. Paměť krajiny

Takřka každou krajinu na světě lze nazývat krajinou kulturní. Z časového hlediska je vývoj krajiny dlouhodobou záležitostí, která probíhá již po staletí. Paměť krajiny zahrnuje nejen kulturní, ale i ekonomické, technické a další aspekty (Norberg-Schulz, 2010). V krajině nalezneme prvky z odlišných časových období, které ji neustále utvářejí a vzniká tak určitý obraz krajiny. Velmi důležitou krajinnou složkou jsou prvky osídlení a charakteristické znaky jednotlivých období, kterými krajina procházela (středověká kolonizace, baroko, průmyslová revoluce apod.) V krajině se dochovaly historické stavby, technické úpravy krajiny, pozůstatky kulturních staveb atd. (Vorel, Kupka, 2011). Proto začínáme hovořit o paměti krajiny. Tyto aspekty nám přináší informace o vývoji krajiny a my si tak můžeme vytvořit jednotlivé obrazy o tom, jak krajina vypadala, co se v ní odehrávalo a jaké bylo souznění s lidmi (Vorel, Kupka, 2006).

3.4.4. Identita krajiny

Pojem identita vyjadřuje ztotožnění s něčím, co nám je blízké na základě sociodemografických faktorů. Je vyjádřením sounáležitosti člověka s prostorem (Šifta, Chromý, 2014). Identita je spojena s hmotnými i nehmotnými, viditelnými charakteristikami území, které jsou propojeny s historickým vývojem a provázány s pamětí krajiny (Vorel, Kupka, 2011). Můžeme hovořit také o regionální identitě, která je navíc propojena s konkrétním územním celkem různé velikosti (může se jednat například o administrativní území státu). Pro takovou krajinu je typická významnost, nezaměnitelnost a neopakovatelnost, v určitém smyslu se jedná o krajinu originální (Vorel, 2006).

Fyzický aspekt venkovské identity je založen na charakteristice daného místa (Ihatsu, 2005), která je neustále ovlivňována všemi procesy, které se v místě odehrávají. V nejlepších časech byla venkovská identita v dynamické rovnováze. Nedávný rychlý rozvoj však přinesl obavy o venkovskou identitu a s tím spojenou myšlenku její ochrany (Foley a Scott, 2014; Taylor, 2011; Vorel a kol., 2003), zejména v místech, kde probíhá proces budování předměstí. V postsocialistických zemích střední Evropy (kam patří mimo jiné i Česká republika) dochází k narušení venkovské identity urbanizací, jejíž boom nastal v 50. letech 20. století (Maier, 1998).

3.5. Strategické plánování v krajině

3.5.1. Územní plánování

Územní plánování je v České republice zakotveno v zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (dále jako „stavební zákon“) a v souvisejících právních úpravách a vyhláškách (především vyhlášky 500/2006 Sb., 501/2006 Sb. a dále také zákon 186/2006 Sb., o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění). Územní plánování, které je definované ve stavebním zákoně, slouží k tvorbě předpokladů pro výstavbu a udržitelný rozvoj území, na základě systematického a celistvého řešení, účelného využití a prostorového uspořádání (Vorel, Kupka, 2011). Dalším cílem územního plánování je nacházení kompromisu mezi soukromými a veřejnými zájmy na daném území pomocí příslušných orgánů. Součástí zákona č. 183/2006 Sb. je zároveň ochrana samotné krajiny. Územní plánování chrání a rozvíjí, ve veřejném zájmu, přírodní, civilizační a kulturní hodnoty daného území, a to včetně architektonického, urbanistického a archeologického dědictví. Krajina je chápána jako podstatná složka životního prostředí obyvatel a princip jejich totožnosti. Územní plánování také zahrnuje ochranu krajinného rázu. Nefigurují a nerozhodují zde jen příslušné orgány, ale je zde zahrnuta i účast veřejnosti. Ta je v plánování velmi podstatná, převážně díky vědomostem o daném území.

Vyhláška č. 500/2006 SB. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, v platném znění, udává obsah datových zásad územně analytických podkladů, které udávají vymezení oblastí krajinného rázu, krajinných okrsků a krajiny. Ochrana krajinného rázu se stala součástí krajinného plánování (Kupka, 2010).

Úkolem územního plánování je ochrana krajiny a krajinného rázu před výstavbou nevhodných staveb, staveb s nepatřičným měřítkem, nevhodnými terénními úpravami a před záměry, které by ovlivnily kompozici krajiny a celkový krajinný obraz (Sýkora, 2002).

3.5.2. Pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy jsou zakotveny v zákoně č. 139/2002 o pozemkových úpravách a o pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě

vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů.

Pozemkové úpravy jsou jediným nástrojem sloužícím k obnově zaniklých polních cest, přírodních liniových prvků a dalších přirozených krajinných elementů. Řeší souhrnně celé území a slouží k prostorovému a funkčnímu uspořádání pozemků ve veřejném zájmu. Pozemky jsou scelovány či naopak rozdělovány, zabezpečuje se jejich přístupnost a využití a jsou vytvořeny podmínky pro správné hospodaření vlastníků půdy. S tím také souvisí uspořádávání vlastnických práv a věcných břemen. Současně jsou zajišťovány podmínky ke zlepšení životního prostředí, ochranu a zúrodnění půdy a zvýšení ekologické stability krajiny. Tato proměna obrazu krajiny požaduje užší spolupráci a větší zapojení místních obyvatel, obcí, akčních skupin a dalších místních iniciativ do procesu přípravy pozemkových úprav (Ministerstvo zemědělství, 2020).

3.6. Limity ovlivňující zapojení sídla do krajiny

3.6.1. Přírodní podmínky

Přírodní podmínky hrály zásadní roli při vzniku urbanistické struktury sídel. Kromě hlavních přírodních charakteristik – klimatických poměrů, vodních a půdních podmínek, vegetačního pokryvu a geologie – byla při utváření sídel velmi důležitá také morfologie terénu, která velmi výrazně ovlivnila celkový obraz a propojení sídla s krajinou (Baše, 2010). Modelace terénu a utváření sídel bylo úzce provázáno a pro určité polohy tak vznikly charakteristické typy sídelní struktury s odlišnou vazbou na okolní krajinu, a tak i odlišným členěním humen a plužiny. V současnosti se však vesnice často rozrůstají o nové osy, které nejsou navázány na terén a přírodu, ale na komunikace, které se mohou časem změnit (Baše, 2005).

Pro návesní, silniční a návesní silnicové vsi je typickým znakem kompaktní zástavba, kterou od extravilánu jasně oddělují zahrady a cesty. Prostorové propojení sídel s krajinou je však zajištěno liniovými plužinami, zatím co vysoká zeleň je koncentrována spíše na návších. Tento typ vsí převládá převážně na úvalech, v nížinách či na přechodu do vrchovin (Saktorová, 2009, Mareček, 2005).

V tomto typu sídel je kladen důraz převážně na kvalitu zeleně v intravilánu obce, kde se využívají liniové prvky, které lemují zastavěné plochy, vodní toky či komunikace, čímž dopomáhají k lepšímu propojení sídel a krajiny.

Protikladem jsou vsi lesní, řadové a řetězové, v nichž je zástavba volnější a jejich půdorys je zcela přizpůsoben terénu, čímž je umožněno ideální navázání sídel na krajinu. Prostor mezi jednotlivými domy je dán šířkou pásu plužiny a humna jsou navázána na obhospodařované pozemky. Území mezi jednotlivými stavbami je protkáno zelení, která proniká až do intravilánu obce, a tak dochází k plynulému přechodu mezi sídlem a krajinou. Tento typ vsi je typický pro vrchoviny a vyšší polohy (Saktorová, 2009, Mareček, 2005, Kyselka, 2008).

Osídlení, které nemá daný plán seskupení, nazýváme nepravidelnými rozptýlenými vsemi, ty jsou výrazně propojené s okolní krajinou (Saktorová, 2009). Sídla jsou součástí krajiny bez zjevných hranic rozdělujících sídlo a krajinu. Charakter krajiny je dán převážně modelací terénu, který udává její uzavřenost či otevřenost, prostorové členění i mozaikovitost prostoru (Baše, 2010).

Typickým znakem, který udává rozhraní krajiny a sídel v našich vesnicích, je uspořádání humen. Ta lemovala území celé obce různě širokým pásem výsadeb, převážně ovocných dřevin, ale také zeleniny, brambor a jiných plodin, které vyžadovaly intenzivní hnojení a péči. Na konci humen bylo zpravidla pevné oplocení případně kamenná zeď či stodola a ve vinorodých krajích také vinné sklepy (Weber, 2008, Kocourková, 1995). Vznikaly i sady s ovocnými stromy mimo humna, pak na stodoly navazovala polní cesta a obdělávané polnosti (Čerňanský, 2010).

3.6.2. Architektonické podmínky

Architektura je stavitelské umění, které spojuje estetické hodnoty a požadovanou praktičnost, s ohledem na přírodní prvky, modelaci terénu a krajinu (Vařeka, Frolec, 2007).

Jsou dva způsoby, jak se stavitelství a architektura uplatňuje při řešení přechodu sídla do krajiny, a to samotnou výstavbou budov na okraji sídla a stavbou cestní sítě, které propojuje sídlo s okolní krajinou.

Architektonické prvky, které se nachází na okraji sídel, mají zásadní podíl na vnějším vzhledu vesnic, určují jejich zapojení do okolní krajiny a udávají směr

skladby a kompozice zeleně v přechodové zóně. Okrajová část je velmi důležitá pro celkový vzhled obce, většinou ji tvoří vnější obvod zahrad. Často však dochází k jejímu zastavování nevhodnými hospodářskými či průmyslovými objekty, novostavbami, chatovými koloniemi nebo sportovními areály, jelikož může být považována za periferii. Tato zástavba pak narušuje prostředí vesnic z ekologického, hygienického i estetického hlediska (Mareček, 2005, Dujka, 2006). Mnoho hospodářských i průmyslových staveb na venkově je v současné době nevyužito a dochází k přeměně na tzv. brownfields. Ideálním řešením je obnovit tyto stavby, a omezit tak budování nových objektů ve volné krajině tzv. greenfields (Šošolíková, 2005). Nežádoucí vliv staveb je možné snížit vhodným využitím zeleně. Zejména je však nezbytné limitovat novou výstavbu nevhodných objektů, případně provést vhodná opatření, k zajištění návaznosti takových staveb na původní zástavbu vesnic, ale i na okolní krajinu. Jsou však případy, kdy může být rozhraní sídla a krajiny cenným architektonickým místem, často zde nalezneme drobné architektonické prvky, seníky, stodoly, vinné sklípky a sušárny ovoce, sakrální stavby, sloupy se sochami světců, boží muka, kříže, kapličky a zvonice, které mají velký podíl na charakteru a rázu krajiny. Sakrální stavby byly obvykle postaveny u hlavních cest či rozcestí, avšak vlivem kolektivizace mnoho cest zaniklo, a tak se tyto prvky v dnešní době objevují i uvnitř ploch orné půdy a jsou tak špatně přístupné (Kyselka, 2008). Cestní síť je základním elementem při propojení sídla s okolní krajinou i dalšími sídly a zajišťuje kompletní prostupnost krajinného prostoru. V kontextu s venkovskými sídly hovoříme o zpevněné a nezpevněné komunikaci, polních cestách, díky kterým je více přístupná volná krajina a turistických stezkách, které zvyšují rekreační potenciál krajiny stejně jako cyklostezky či hipostežky. Častým doprovodným prvkem cestní sítě je zeleň, stromořadí okrasných i ovocných dřevin, které jsou typické pro český venkov. Díky tomu se holé komunikační osy přeměňují ve významné koridory, ovlivňující kompozici sídla v komplexním obrazu krajiny (Kyselka, 2008, Weber, 2008).

3.6.3. Sociologické aspekty

Sociologie je věda, zkoumající vzájemné propojení a vztahy mezi všemi rozměry společenské reality (Vaishar, 2009). Podoba obce, jak veřejných, tak i soukromých pozemků, není výsledkem pouze samosprávy obce, ale převážně jejích občanů. Podílí se na ní nejen charakter výstavby, stav zeleně, veřejných staveb,

cestní síť, ale i čistota a pořádek. Správa obce nemá právo vydávat vyhlášky, které by upravovaly nároky na vzhled staveb či soukromých pozemků v obci, má však právo vydávat vyhlášky týkající se udržování čistoty ulic a dalších veřejných prostor, ochrany životního prostředí i veřejné zeleně. Podobu obce může ovlivnit regulační plán, ve kterém je stanoveno, které pozemky budou veřejným prostranstvím, udá přesné podmínky pro využití daných pozemků, pro rozmístění a prostorové uspořádání budov, pro ochranu rázu území a pro vytvoření (Šromová, 2008).

Při navrhování úprav vesnických sídel, převážně veřejných prostor, je vhodné zapojit veřejnost do procesu plánování. To může přinést nejen spoustu důležitých informací, ale zároveň posílit vztah mezi obyvateli a prostředím obce a také podpořit jejich vztah k nově vytvořeným změnám, čímž se lépe zajistí jejich udržitelnost. Vhodným nástrojem ke zjištění informací od obyvatel a jejich názorů na danou problematiku je dotazníkové šetření, které je základním nástrojem sociologického výzkumu.

3.7. Způsoby využití zeleně při propojení sídla a krajiny

Součástí venkovské krajiny je vytrvalá vegetace, pokud se nachází v intravilánu, nazýváme ji zeleň, ve volné krajině se jedná o rozptýlenou zeleň či vegetační pokryv (Vorel, 2006). Cílem propojení sídla a okolní krajiny je provázat tyto dva typy zeleně funkčním propojením pomocí liniové zeleně či použití druhově stejné skladby z krajinné vegetace i v intravilánu obce, čímž vznikne komplexní venkovský prostor. Zeleň tvoří ve venkovských sídlech zpravidla 50–60% plochy intravilánu, což je dáno převážně plošnou rozlohou zahrad (Mareček, 2005). Zeleň, která uvnitř sídel doplňuje venkovskou krajinu, se vyznačuje charakteristickými znaky, při jejichž dodržování můžeme docílit značného propojení zeleně s utvořením komplexního celku.

Základními znaky jsou:

1. charakter zeleně uvnitř sídel a návaznost na okolní krajinu
2. charakter a hustota zástavby
3. podíl zeleně zahrad
4. přechod zástavby a zahrad do okolní krajiny (ohrazení pastvinami, ornou půdou, loukami)
5. návaznost na remízy a lesní porost

6. aleje a rozptýlená zeleň – vzájemné propojení sídla s lesními porosty a přírodě blízkými partiemi doprovodnou zelení cest a mezí

7. charakter vegetačních prvků dotvářejících interiér venkovského sídla

(Vorel, 2006)

Rozptýlená zeleň je v krajině nepostradatelná, rozděluje rozsáhlý krajinný prostor na menší části a dělí se na dvě kategorie (Sklenička, 2003):

- Dle tvaru
  - Liniová – protáhlý tvar, zeleň lemující komunikace, doprovodné a břehové porosty vodních toků, protierozní opatření, větrolamy, biokoridory, izolační pásy
  - Plošná – háje, remízky, lesíky
  - Solitérní – stromy nebo malé skupiny stromů
- Dle převládající funkce
  - ekologická – vegetační prvky fungují jako útočiště pro rostliny a živočichy, zvýšená biodiverzita je na rozhraní dvou struktur
  - estetická – zeleň se spolupodílí na tvorbě typického rázu krajiny, podporuje harmonii prostoru, vytváří krajinné dominanty
  - orientační – pomáhají orientaci člověka i živočichů
  - půdochranná – protierozní ochrana půd, meze, doprovodné porosty příkopů
  - organizační – vyznačení majetkových a správních hranic, solitéry, liniové prvky
  - produkční – přímá – poskytuje dřevo, nepřímá – funkce ekotonu
  - rekreační – zdroj stínu pro člověka i živočichy, zvyšuje atraktivitu prostoru
  - sakrální a rituální – stromy doprovázející sakrální stavby
  - historická – výsadby v souvislosti s významnou historickou událostí

Pokud je zeleň správně zorganizována a rozmístěna, působí na okolí příznivě a významně ovlivňuje navazující prostředí. Dle působení příznivých faktorů zeleň dělíme podle významu (Hurych a kol., 1984):

- mikroklimatický – ovlivňuje teplotu, vlhkost a proudění vzduchu, koloběh vody

- hygienický – zlepšuje kvalitu vzduchu, snižuje množství mikroorganismů, prašnost a hlučnost
- psychický a rekreační – příznivě působí na regeneraci duševních a fyzických sil člověka
- estetický a kulturní – významný kompoziční prvek spoluvytvářející prostor
- hospodářský (ekonomický) – krajinná zeleň poskytuje dřevo, zeleň sídelní má nízký ekonomický význam

Pro zapojení sídel do krajiny je nejvýznamnějším prvkem liniová forma rozptýlené zeleně, která tvoří 70-75% celkové rozptýlené zeleně v krajině. Při vhodném uspořádání, může být sídlo chápáno jako významný bod zájmu, který je vyvrcholením krajiny. Solitérní zeleň formuje prostorově oddělené výrazné prvky, uvozující zemědělskou krajinu. V oblastech, které jsou převážně zemědělsky využívané, má značný vliv na zapojení sídla také prostorové uspořádání zemědělských plodin, jejich optická výraznost i délka působnosti. Při vhodném doplnění rozptýlené zeleně, může takto být markantně zvýšena estetičnost okrajů sídel i rekreační potenciál nejen významných míst v krajině (Mareček, 2005, Prudký, 2002).

3.7.1. Charakteristika typů liniové zeleně

Doprovodná zeleň komunikací

Tento typ zeleně má především estetický, ekologický a krajinotvorný význam, jeho funkcí je však i snížení prašnosti a hlučnosti. Tvoří kompaktní zóny rostlinných společenstev, dělí krajinu na menší plochy a participuje na tvorbě krajinného měřítká, vyznačuje nejvýznamnější komunikační osy do sídla a udává směr výhledů do krajiny (Sýkora, 2002). Pro doprovodnou zeleň komunikací ve venkovské krajině je nejtypičtější využití ovocných dřevin.

Dle prostorového uspořádání rozlišujeme jednostrannou a dvoustrannou zeleň. Výsadba stromů je závislá na intenzitě dopravy v daném místě a dodržení průjezdného profilu komunikace. Dle normy ČSN 73 6110 - Projektování místních komunikací nesmí stromy a keře ani při plném vzrůstu zasahovat větvemi do dopravního prostoru a bránit tak rozhledu. Vzdálenost kmene od okraje komunikace nesmí být menší než 1,20 m, v odůvodněných případech na komunikacích smí tato vzdálenost klesnout až na 0,50 m. V případě polních cest je doporučena šíře vegetace

7 m, čímž je umožněn průjezd zemědělských strojů v pracovní poloze (Sýkora, 2002).

Břehové a doprovodné porosty vodních toků

Tento typ je tvořen bylinným patrem, keři a stromy. Základní funkcí je stabilizace koryta, ovšem má též funkci krajino tvornou. Mají také kladný vliv na živočišná společenstva, organický materiál, který v břehových porostech vzniká, je pro ně zdrojem energie. Důležitá je především vertikální a horizontální členitost porostů, vhodnější je využití oboustranné vegetace (Sklenička, 2003).

Protierozní opatření

Zeleň v protierozní ochraně nazýváme tzv. biotechnickým opatřením. Tvoří základní kostru protierozní ochrany a spolu s agrotechnickými, organizačními a stavebně technickými prvky formuje funkční systém ochrany. Má funkci ekologickou, protierozní i estetickou.

Základní biotechnická opatření:

- Systém protierozních mezí
- Zasadovací pásy
- Protierozní průlehy
- Asanace drah soustředěného povrchového odtoku
- Protierozní manipulační pásy
- Protierozní příkopy
- Protierozní nádrže

(Dumbrovský a kol., 2004)

Větrolamy

Větrolamy pozitivně ovlivňují mikroklima otevřených zemědělských krajín, kde mají vliv na proudění vzduchu, snižují erozi půdy a patří mezi protierozní opatření. Mají důležitý ekologický význam a participují na tvorbě krajiny. Důležitou vlastností větrolamů je druhová skladba dřevin a jejich prostorové rozmístění, které ovlivňuje jejich strukturu a funkčnost (Rožnovský, Litschmann, 2005). Nejvíce účinnou formou jsou polopropustné větrolamy, kde je méně zapojené stromové patro a je zde vyvinuto i patro keřové (Jůva, Hrabal, Tlapák, 1977).

Biokoridory

Biokoridory jsou základním prvkem ÚSES, propojují biocentra, čímž umožňují migraci organismů a zabraňují tak jejich izolaci. Mají pozitivní vliv na labilní část krajiny, zlepšují její prostupnost i estetické hodnoty. Mezi přirozené biokoridory řadíme vodní toky s údolními nivami (Sklenička, 2003). Aby byl biokoridor funkční, musí splňovat prostorové parametry, jejichž konkrétní hodnoty závisí na průzkumu daných lokalit (Míchal, 1994).

Izolační pásy

Jedná se o souvislé porosty vegetace, které tvoří bariéru snižující škodlivé působení vlivů ze zemědělské a průmyslové výroby a z dopravy. Jsou tedy umístěny na hranici mezi dvěma prostory s různou funkcí.

3.7.2. Charakteristika solitér a plošných typů zeleně

Remízky, lesíky a háje

Abychom mohli hovořit o plošných prvcích, musí mít minimálně plochu 50 m², jejich výskyt je převážně na pozemcích s nízkým produkčním potenciálem, plochách s extrémními hydrickými vlastnostmi a terénních depresích (Sklenička, 2003).

Solitéry

Solitéry jsou jednotlivé stromy, či jejich malé skupiny, které často doprovází drobné prvky architektury nebo se objevují na rozhraní správních hranic, kde mají funkci hraničního prvku (Sklenička, 2003).

Trvalé travní porosty

Trvalé travní porosty jsou podstatným stabilizačním prvkem v krajině. Kromě produkčního významu mají mnoho dalších funkcí, díky kterým mají vliv na celkovou biologickou rovnováhu krajiny – dalšími funkcemi jsou funkce protierozní, estetická, sociální, hospodářská a vodohospodářská (Mrkvička, Veselá, Niňaj, 2007).

3.8. Biotechnická opatření vegetačních prvků na rozhraní sídla a krajiny

Vegetační prvky můžeme rozdělit do několika skupin, dle míry zásahů člověka do utváření porostů. Podle skupin se pak odvíjí následná péče:

1. Prvky se spontánním vývojem, minimálně ovlivněny člověkem
2. Prvky vázány na kultivační činnost lidí, jejich přirozený vývoj je dále částečně ovlivňován
3. Prvky cíleně zakládány a poté intenzivně udržovány

(Weber, 2008)

Aby se mohla vegetace rozvíjet pomocí sukcese, je třeba stanovit aktuální podmínky daného stanoviště a fytoocenologické hodnocení, díky němuž lze předpokládat možnosti dalšího vývoje rostlinných společenstev bez nutnosti zásahu nebo jen s částečným pěstebním opatřením. V těsné blízkosti sídel vegetace neobsahuje kvalitní klimaxová společenstva, ale nalezneme zde stádia antropicky bržděné sukcese, se zcela minimální potřebou zásahů do porostu v podobě prosvětlování a uvolňování porostů či odklizení ruderální zeleně (Salašová, 2008).

3.9. Obraz venkovského sídla v krajině

Pojmy jako krajinný obraz, krajinná scéna a kompozice krajiny, vystupují v současné době do popředí, díky potřebě lidí zachovávat estetickou stránku svého prostředí. Jsou neodmyslitelnou součástí pro vytvoření pocitu domova a historické spojitosti krajiny a člověka (Salašová, 2002). Posuzování obrazu sídla patří mezi základní charakteristiky při hodnocení krajinného rázu (Salašová, 2006). Jde o vizuální vnímání celkového obrazu prostorového rozprostření individuálních složek krajiny (Vorel, 2006). Komplexní obraz vesnických sídel lze hodnotit a posuzovat dvěma způsoby, jako obraz sídla vnější a vnitřní. Vnější obraz je ztvárněn obrysem, tedy siluetou a panoramatem sídla v krajině, největší vliv na něj má umístění vesnice v terénu, její urbanistická struktura i výška budov, stejně jako použití stavebních materiálů a výskyt vysoké zeleně (Mužík, 2010, Kocourková, 1995). Vnitřní obraz tvoří uspořádání vnitřních prostorů vesnic, kompozicí návsi i ulic, typem architektury staveb i vegetace – parky, zahrady, solitérní stromy (Mužík, 2010). Podle Marečka (2009) můžeme obraz sídla hodnotit s ohledem na velikost plochy při řešení vtahu mezi sídlem a krajinou, jako definování širšího či užšího kompozičního rámce. V užším kompozičním rámci hovoříme o vzdálenosti do 2 km od sídla a používá se při řešení vegetačních prvků a jejich zřetelného vnímání. Širší kompoziční rámec použijeme při řešení širších krajinných souvislostí.

Na tvorbě obrazu sídla v krajině se podílí také tvorba a poměr krajinotvorných složek, které dělíme do tří kategorií:

1. Složky umožňující pohled, tvoří krajinu přehlednou a otevírají ji (louky, pole, vodní plochy)
2. Složky bránící pohledu, zvyšují intimnost krajiny a uzavírají ji (krajinný horizont, vysoká zeleň)
3. Složky doplňující krajinu (obytné stavby, cesty, boží muka)

(Nauman, 1999)

3.10. Typologické členění krajin v České republice

Typologické členění je podkladem při tvorbě územně analytických podkladů a jejich následné interpretaci v územně plánovacích dokumentech. Slouží pro vymezení oblastí a míst krajinného rázu. Pro území celé České republiky bylo vypracováno několik regionálních rámců charakteristik kulturních krajin. Byla vyhodnocena řada dostupných charakteristik primární, sekundární i terciární krajinné struktury. Dle Löwa a Nováka (2008) známe tyto charakteristiky:

1. vegetační stupňovitost, která je vyjádřením proměn výškového a expozičního klimatu, jenž ovlivňují sled rozdílů přírodní vegetace na ose teplé – chladné oblasti
2. relativní členitost, která znázorňuje osu rovina – velehory
3. zobrazení výjimečnosti typů reliéfu na ose reliéf běžný – zcela výjimečný
4. biogeografické podprovincie, které ukazují geologické, geomorfologické a klimatické odlišnosti na ose nížiny Panonika – mladá pohoří Karpanika
5. struktura využití ploch v ose krajiny přírodní – krajiny člověkem podmíněné až přeměněné
6. historické typy sídel a jejich plužin jako vyjádření osy návesní a ulicové vsi s nejrůdnější nepravou trat'ovou plužinou – rozptýlené osídlení s krajně neúrodnou plužinou úsekovou
7. typy lidového domu, tedy obvyklých staveb v krajině odvíjejících se od její kulturní a historické spojitosti na ose panonský hliněný dům – horský tyrolský roubený dům
8. vývoj a doba osídlení krajiny jako hlavní charakteristiky potvrzující trvalou udržitelnost využívání krajiny člověkem v historickém kontextu

na ose úrodné, starosídelní krajiny – horské krajiny novověkého osídlení a krajiny doposud neosídlené

Na základě výše sepsaných charakteristik vznikly tři základní rámcové krajinné topologické řady, které se dělí na další typy:

Rámcové sídelní krajinné typy:

1. Stará sídelní krajina Hercynika a Polonika
2. Stará sídelní krajina Panonika
3. Vrcholně středověká sídelní krajina Hercynika
4. Vrcholně středověká sídelní krajina Karpanika
5. Pozdně středověká sídelní krajina Hercynika
6. Novověká sídelní krajina Hercynika
7. Novověká sídelní krajina Karpanika

Rámcové krajinné typy způsobů využití území:

- Z – Zemědělské krajiny
- M – Lesozemědělské krajiny
- L – Lesní krajiny – Rybníční krajiny
- H – Krajiny horských holí
- U – Urbanizované krajiny

Rámcové krajinné typy dle reliéfu:

1. Krajiny plošin a plochých pahorkatin
2. Krajiny členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika
3. Krajiny vrchovin Karpatika
4. Krajiny rovin
5. Krajiny rozřezaných tabulí
6. Krajiny hornatin
7. Krajiny sopečných pohoří
8. Krajiny vysoko položených plošin
9. Krajiny vátých písků
10. Těžební krajiny
11. Krajiny širokých říčních niv

12. Krasové krajiny
13. Krajiny výrazných svahů a skalnatých a horských hřbetů
14. Krajiny ledovcových karů
15. Krajiny zaříznutých údolí
16. Izolované kužele
17. Krajiny kup a kuželů
18. Krajiny vápencových bradel
19. Krajiny skalních měst

Tyto krajinné typologické řady jsou pro hlavní skupiny krajiny v Čechách. Každý rámcový krajinný typ je dán trojmístným kódem, kde na začátku je určen sídelní typ krajiny, po té typ využití území a na závěr typ reliéfu. Typizace krajin slouží ke sjednocení rámce při hodnocení krajinného rázu, zároveň je také důležitá k pochopení a podchycení dalších širších vztahů (Löw, Novák, 2008).

3.11. Prostorová kompozice

V krajině volné, kde převažuje přírodní charakter, i v záměrně kultivované nalezneme prostory, místa, scenérie, pohledy a výhledy. Různé prvky mají různé uspořádání, texturu, barevnost, vůni, vlhkost, šelest, chlad, vánek. Všechny tyto vjemy odrážejí tzv. emocionální hodnoty krajiny a vzbuzují v nás určité niterní pocity od uklidnění a vyrovnání přes úžas a překvapení až po neklid. Zároveň v nás vyvolává pocit zapamatovatelnosti, orientace v prostoru, srozumitelnosti a ztotožní pozorovatele s okolní krajinou (Löw a Míchal, 2003).

3.11.1. Krajinná scéna a scenérie

Krajinné scény jsou zosobněním estetických hodnot, krajinné scenérie jsou pak jejich dílčí částí, která vytváří specifické partie (Vorel a kol., 2004). Krajinné scenérie lze vnímat staticky jako pohled z jednoho určitého místa v krajině nebo dynamicky jako řadu jednotlivých pohledů, které míváme při průchodu krajinou. Mohou být konvexní, konkávní či pohledové spojené z většiny stanovišť (Löw a Míchal, 2003).

3.11.2. Dynamika a ohraničení prostoru

Funkční potenciál a psychické působení krajinných celků a míst je ovlivňováno mnoha objektivními charakteristikami (Löw a Míchal, 2003). Prostor může být konvexní (např. pahorky), konkávní (např. údolí) nebo pohledově spojený z různých pozorovaných míst (Vorel a kol., 2004). Dalším důležitým faktorem, ovlivňujícím pozorovateli pocity, je rozměr prostoru (Fehring, 2000). Pokud jsou rozměry prostoru v poměru k jeho předpokládanému účelu níže, než je příznivá hranice, navozuje obvykle prostor pocit stísněnosti. Jsou-li naopak rozměry nepřiměřeně velké v poměru k jeho předpokládanému účelu, vyvolává prostor obvykle pocit respektu. Lze tedy říci, že zatímco při poměru 1:1 až 1:2 vzniká uzavřený charakter, u poměru 1:3 je prostor otevřený. Pozitivní vliv na pozorovatele mají zřetelně a jasně ohraničené prostory s osobitými horizonty, průhledem do přilehlých prostorů a výhledem na dominanty. Při vstoupení do takového prostoru přichází pocit uvolnění a radosti. Lidské oko má schopnost vnímat prostor, díky čemuž si uvědomujeme proporce a hloubky otevřených ploch, výšky i šířky hmot, které pak porovnáváme s měřítky, která jsou nám známá. Výška je nejčastěji porovnávána s výškou lidské postavy. Šířka prostoru se vztahuje k šířce rozpažených rukou. Hloubka prostoru je pak poměřována vzhledem k možnostem lidského pohybu. Dynamika prostoru je ale ovlivňována i dalšími prvky, jako jsou symetrie, asymetrie, gradace, kontrast a rytmus. Symetrie i asymetrie mohou působit harmonickým dojmem. Gradace pak slouží k umocnění celkového účinku vnímané scény (Löw a Míchal, 2003). V krajině ji najdeme v přirozeném uspořádání lesních nebo terénních horizontů, členění mezi a u liniové zeleně. Rytmus udává jasný řád a geometrizaci krajiny, najdeme ho ve formě stromořadí, členění polí nebo prostorů. Kontrast podtrhuje vzájemnou rozdílnost homogenních prvků v měkkých přírodních formách a geometrických liniích (Vorel a Sklenička, 1999).

3.11.3. Průhledy a výhledy

Průhledy jsou usměrněné pohledy do přilehlých částí krajinné kompozice, pokud je pravidelná, tvoří v ní hlavní osy. Prostorově jsou ohraničeny prostými kulisami. Jejich hranicemi je horizont, případně nabízí otevřené průhledy do dalších míst, které mají výrazný horizont či dominantu, čímž zvyšují hodnotu prostoru a opticky ho

rozšiřují (Löw a Míchal, 2003). Osa průhledu může vést do hezké krajiny nebo vesnice. Tyto efekty se nejvíce uplatňují v kopcovitém terénu (Hurych a kol., 1984).

3.11.4. Land use

Land use představuje využití krajiny jako biologickou a sociologickou složku. Porovnává aktuální stav krajiny a jeho historický vývoj. Určuje míru vhodnosti využití krajiny pro jednotlivé způsoby použití. V krajinářské praxi je součástí krajinného plánování. Jeho jednotkou je land unit, který slouží k charakteristice a popisu krajiny. Land unit představuje plochu, která je relativně stejnorodá ve všech attributech. Příkladem jsou třeba jednoleté plodiny, listnatý les nebo přirozené pastviny (Sklenička, 2003).

Land use se vyhodnocuje dle klasifikační stupnice, kterou ovlivňuje měřítko, metoda zpracování, účel a geografická poloha. Ta zahrnuje statistické výpočty, dálkový průzkum Země a terénní šetření. Vhodnost krajiny je klasifikována ve škále od kvalitativních po kvantitativní hodnotící postupy. Jde o adaptabilitu na dané využití, stávající charakteristiky krajiny a vlastnosti predeterminující způsob využití, a také zda má konkrétní způsob využití trvale udržitelný potenciál. To vše ovlivňuje vlastnosti krajiny, jako klima, krajinný ráz, struktura krajiny, vodní prvek, reliéf, land use, ekologická stabilita i ochrana přírody. Vhodnost tak může být potenciální, přirozená nebo podmíněná (Sklenička, 2003).

3.11.5. Koridory

Koridory jsou typy nebo zóny území, které jsou rozdílné od okolní krajiny. Jejich podstata tkví ve spojení dvou a více míst v krajině, většinou jsou napojeny na enklávy. Liniové koridory jsou v krajině reprezentovány i větrolamy. Mimo jiné zajišťují trvalé existenční podmínky pro určité druhy. Mají vliv na okolní prostředí, protože svým výskytem upravují podmínky a dodávají krajině rozmanitost. Subjektivně vytváří bariéry a z estetického pohledu představují krajinné osy a linie, které jsou součástí krajinné scény. Krajinu zároveň propojují i rozdělují a tím napomáhají její fragmentaci (Sklenička, 2003).

3.11.6. Antropogenní prvky v krajině

Mezi antropogenní prvky v krajině řadíme jak vegetační struktury, jako například živý plot, tak i neživé prvky jako ploty, kamenné zdi nebo valy, které

slouží jako hranice pozemků (Marshall, 2002). V našich poměrech se na nezalesněné ploše nedochovaly téměř žádné starobylé reliкty, kromě valů, příkopů a pravěkých a raně středověkých hradisek. Naopak na místech zarostlých lesem se dochovaly dobře zakonzervované mohyly, zaniklé středověké vesnice, zbytky polních mezí i staré cesty (Gojda, 2000). Polní cesty jsou v krajině důležité z několika důvodů. Jednak umožňují přístup vlastníků k jejich pozemkům a v dnešní době také tvoří síť pro dopravní obslužnost. Slouží k prostupnosti krajiny a jsou významné i pro zajištění protierozní, ekologické, vodohospodářské a ekonomické funkce (Sklenička, 2003). Mnoho z nich však již dnes není využíváno, úseky, které probíhaly poli, jsou mnohdy zaorány či zarostlé lesem (Černý, 1973).

4. Metodika

Pro terénní výzkum bylo vybráno 5 venkovských sídel s různými dominantami, v Plzeňském kraji, která byla nafocena a upravena. Následně bylo provedeno dotazníkové šetření s uzavřenými otázkami a hodnocením fotografií na škále od 1 do 5. Dotazníky byly vyplněny pomocí online dotazníku, který byl rozeslán přímo v Plzeňském kraji i dalším respondentům s jiným bydlištěm. Data byla následně statisticky vyhodnocena a znázorněna pomocí grafů. Veškeré grafy a fotografie bez uvedeného zdroje byly zpracovány autorkou této práce.

4.1. Charakteristika vybraného území

Všechna venkovská sídla, která jsou předmětem této diplomové práce, byla vybrána v Plzeňském kraji. Jedná se o obce s počtem obyvatel do 400.

Plzeňský kraj nalezneme na jihozápadě České republiky. Jeho sousedy jsou na severozápadě Karlovarský, na severu Ústecký, na severovýchodě Středočeský a na východě Jihočeský kraj. Jeho nejdelší hranice je na jihozápadě, kde sousedí se SRN (Bavorskem). Svou rozlohou - 7.649 km² – se Plzeňský kraj řadí na 3. místo, ovšem z pohledu počtu obyvatel - 584 672 - je až na místě 9. Je tak druhým nejhřidčeji zalidněným krajem v České republice.

Sídelní struktura kraje je velmi nevyvážená, na krajské město Plzeň navazují drobná venkovská sídla, zcela zde chybí města střední velikosti. Typickým rysem tohoto území je velký počet malých sídel. Katastrální území obcí s počtem obyvatel do 2000 tvoří více než 4/5 celkové rozlohy kraje a žije v nich více než 30% obyvatel.

(Plzeňský kraj, 2020)

4.1.1. Obec Všekary

Obec Všekary nalezneme na úpatí vrchu Boušova (416 m), 5 km na západ od města Holýšov. Její návěs je křižovatkou cest do okolních obcí Čečovice, Bukovec a města Holýšov. S počtem 111 obyvatel patří mezi malé obce Plzeňského kraje.

První zmínka o obci je v listinách bývalého benediktinského kláštera v Kladrubech u Stříbra, z let 1115 a 1186. Centrem obce Všekary je návěs se dvěma rybníčky, které jsou obklopeny pravidelně uspořádanými selskými staveními. V roce

1757 jich bylo již šestnáct. V té době ves patřila horšovskotýnským Trauttmansdorffům. Samostatnosti obec dosáhla v roce 1850 po zrušení vrchnostenské správy. V období první světové války (1914–1918) se mnoho mladých všekarských mužů stalo součástí Rakousko – uherské armády, jim pak byl v roce 1920 postaven na návsi pomník obětem 1. světové války. V březnu 1939 se potom Všekary staly jednou z protektorátních obcí. Druhá světová válka pro občany skončila 6. května 1945 příjezdem amerických vojáků.

V současné době v obci působí několik spolků, které se svou činností podílejí na společenském životě obce. V okolí nalezneme několik cyklistických i turistických stezek. Obecní zastupitelstvo se snaží obec neustále rozvíjet a zároveň zachovat její původní ráz.

(Obec Všekary, 2020)

Obrázek 1 - Ortofotomapa 1:300, Obec Všekary, 2016

(Dostupné z: <http://www.mapy.cz> [cit. 2020-02-29])

Obrázek 2 - historický pohled na obec Všekary, 60. léta 20. století

(Dostupné z: <http://www.vsekary.cz> [cit. 2020-02-29])

4.1.2. Obec Čečovice

Čečovice se nacházejí v Plzeňském kraji, v severovýchodní části okresu Domažlice, 5 km na severovýchod od města Staňkov. V obci žije 106 stálých obyvatel a její katastrální území se rozléhá na 455 ha (Obec Čečovice, 2020).

První zmínka o vsi je z roku 1355, kdy sem své sídlo přenesl Jaroslav z Bukovce. Kolem roku 1364 přešly Čečovice do vlastnictví bratrů Jana Buška a Václava z Velhartic, po nichž je získala dcera Jana Buška Anna, která je v roce 1409 postoupila Jindřichovi z Rožmberka. Čečovice byly v držení Rožmberků až do poloviny 15. století, kdy přešly do vlastnictví Dobše Snopoušovského z Čečovic. Poté se zde vystřídala řada majitelů, až do roku 1546, kdy byly Čečovice natrvalo připojeny k horšovskotýnskému panství (Hrady, 2020).

Dominantou obce je kostel svatého Mikuláše, který byl postaven nejspíše mezi lety 1340-1360 na místě staršího pohřebiště. Kvůli své důležitosti byl v roce 1999 prohlášen národní kulturní památkou. V současné době je kostel po celkové rekonstrukci exteriéru i interiéru (Obec Čečovice, 2020).

Obrázek 3 - Ortofotomapa 1:300, Obec Čečovice, 2016

(Dostupné z: <http://www.mapy.cz> [cit. 2020-02-29])

Obrázek 4- Koláž historických fotografií obce Čečovice

(Dostupné z: <http://www.cecovice.cz/> [cit. 2020-02-29])

Obrázek 5- Historická fotografie kostela svatého Mikuláše v obci Čečovice

(Dostupné z: <http://www.cecovice.cz/> [cit. 2020-02-29])

4.1.3. Obec Černovice

Obec Černovice se nachází cca 10 km od města Holýšov a 20 km od Horšovského Týna v malebné krajině Plzeňského kraje. Její katastrální rozloha činí 667 ha, na nichž žije 153 stálých obyvatel (Obec Černovice, 2020).

Obrázek 6 - Ortofotomapa 1:300, Obec Černovice, 2016

(Dostupné z: <http://www.mapy.cz> [cit. 2020-02-29])

4.1.4. Obec Kostelec

Obec Kostelec se nachází asi 30 km západně od města Plzeň a 5 km jihovýchodně od Kladrub, v mírně zvlněné části Holýšovské pahorkatiny. Žije zde 361 stálých obyvatel.

První zmínka o obci pochází z roku 1352, kdy byla jmenována součástí horšovskotýnského děkanátu. Od 14. století vlastnili právo k obecnímu kostelu kladrubští opati. Po husitských válkách se majiteli obce stali světští feudálové a klášteru byl Kostelec navrácen až v 16. století. V polovině 17. století žilo v obci 15 rodin. V roce 1939 již měla obec 96 usedlostí s 353 obyvateli, do roku 1991 počet usedlostí klesl na 51 a počet obyvatel na 256. Do roku 2005 pak došlo k mírnému nárůstu na 56 domů a 302 obyvatel. Jak je již zmíněno výše, v současné době má Kostelec 361 obyvatel.

(Obec Kostelec, 2020)

Obrázek 7 - Ortofotomapa 1:300, Obec Kostelec, 2016

(Dostupné z: <http://www.mapy.cz> [cit. 2020-02-29])

4.1.5. Obec Velký Malahov

Obec Velký Malahov leží cca 12 km severně od Horšovského Týna. Trvale zde žije 143 obyvatel na katastrální rozloze 1691 ha.

První zmínka o obci je z roku 1389. Do roku 1587 byl Velký Malahov sídlem drobné šlechty, poté byl připojen k Horšovskému Týnu a čítal 16 dvorů stejné rozlohy. V roce 1654 žilo ve vsi 16 sedláků, roku 1789 zde bylo již 21 domů, roku 1839 se jejich počet zvýšil na 25 a v roce 1939 zde již žilo 175 německy mluvících obyvatel ve 29 domech. Po druhé světové válce a odsunu původního obyvatelstva přišli do Malahova noví osadníci, povětšinou z řad volyňských Čechů.

(Obec Velký Malahov, 2020)

Obrázek 8 - Ortofotomapa 1:300, Obec Velký Malahov, 2016

(Dostupné z: <http://www.mapy.cz> [cit. 2020-02-29])

4.2. Příprava, terénní práce a dotazníkové šetření

Pro terénní šetření bylo vybráno 5 obcí s odlišnými dominantami. Obce byly nafoceny v neutrálním ročním období, v srpnu roku 2017, aby nedošlo k ovlivnění respondentů nežádoucími vlivy (např. zbarveným listím na podzim nebo kvetoucími stromy na jaře). Pro každou obec byla zhotovena jedna fotografie, která byla následně upravena na 4 další varianty. Na těchto variantách byla dominanta obce

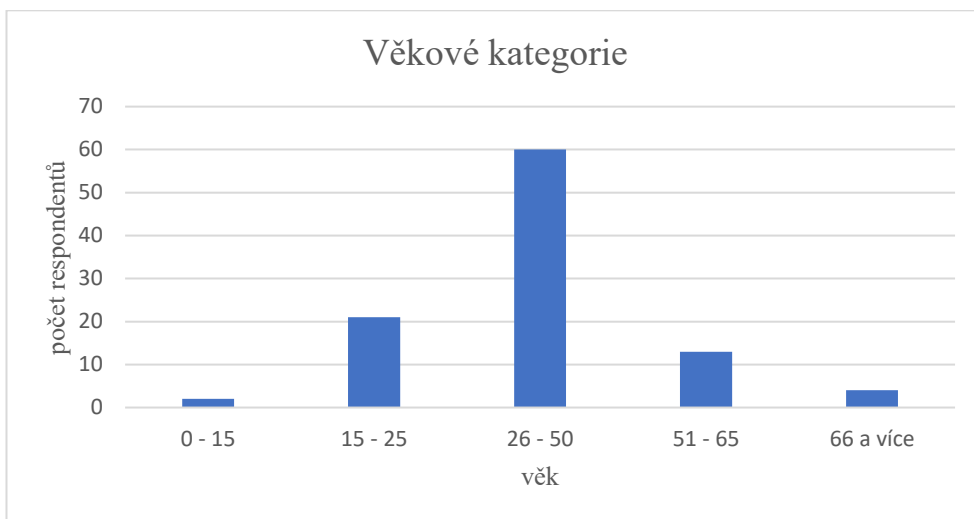

upravena vždy tak, aby byly patrné jednotlivé rozdíly. Úprava fotografií probíhala pomocí programu Adobe Photoshop CC a spočívala především v mazání, přidávání, zvětšování či zmenšování daných objektů. Vznikla tak řada 5 fotografií, na kterých daná dominanta gradovala. Tato úprava byla provedena u všech 5 originálních fotografií 5 vybraných obcí, celkem tedy vzniklo 25 snímků.

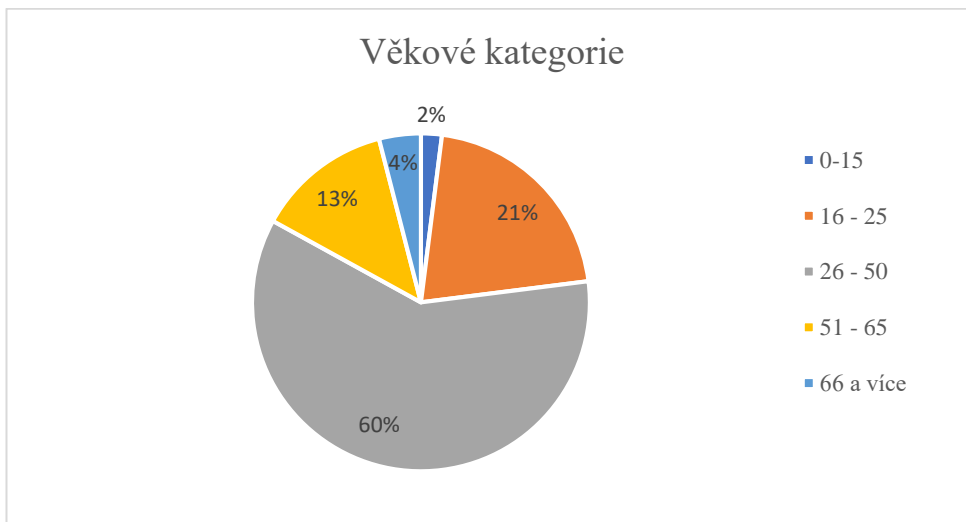
Dalším krokem bylo zhotovení dotazníku, který sloužil k samotnému průzkumu. Studovanými dominantami bylo 5 různých atributů: zeleň ohraničující sídlo, dominanta kostela, zemědělské budovy, cestní síť a bytové domy. Dotazník se skládal ze dvou částí a obsahoval pouze uzavřené otázky. První část byla tvořena základními otázkami o respondentovi: pohlaví, věk, bydliště, nejvyšší dosažené vzdělání, obor zaměstnání, vzdělání či profese v souvislosti s krajinou či krajinným plánováním, vztah k zemědělské půdě a vztah k Plzeňskému kraji. V druhé části dotazníku šlo již o samotné hodnocení vizuálních preferencí na fotografiích. Všechny fotografie byly ve stejné velikosti (8,5 x 12,7 cm), aby nemohlo dojít k ovlivnění respondentů. Fotografie byly seřazeny odstupňovaně bez dalších popisků. U každé z nich byla škála hodnocení 1–5, jako ve škole (velmi líbí – vůbec nelíbí). Dotazníky byly vyplňovány pomocí online dotazníku na internetu, rozeslaného obyvatelům Plzeňského kraje i dalším respondentům. Celkem bylo vyplněno 100 dotazníků od 100 respondentů. Odpovědi ze všech dotazníků byly zaznamenány do tabulky, viz příloha. Získaná data byla zpracována pomocí kontingenčních tabulek a vyhodnocena popisnou statistikou a grafy absolutních i relativních hodnot.

5. Výsledky

Během dotazníkového šetření bylo osloveno celkem 100 osob, které dotazníky vyplnily. Z dotázaných odpovědělo celkem 63 (63 %) žen a 37 (37 %) mužů. Respondenti byli rozděleni do 5 věkových kategorií, kdy jich bylo nejvíce zastoupeno v kategorii 26–50 let (60 osob, 60 %).

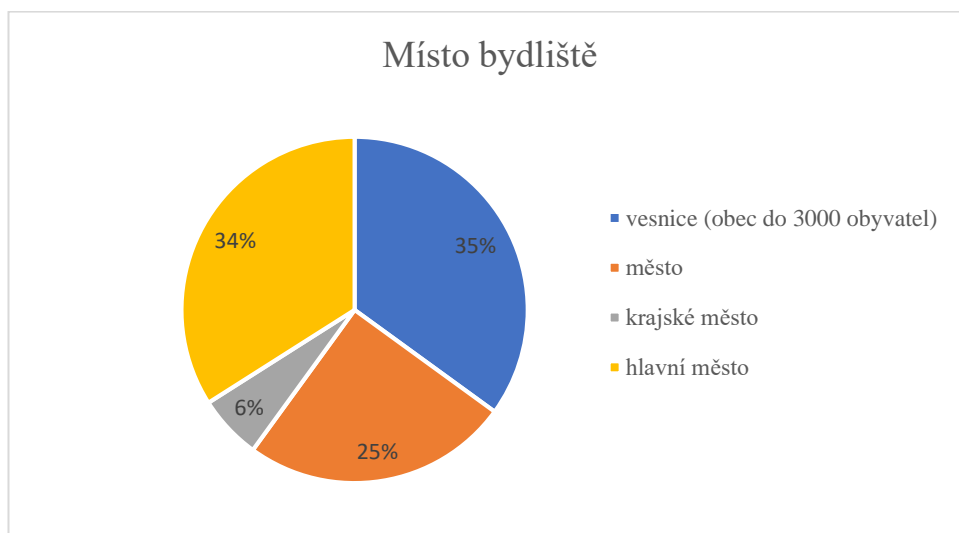

Obrázek 9 - Rozdělení respondentů podle věkových kategorií (absolutní hodnoty)

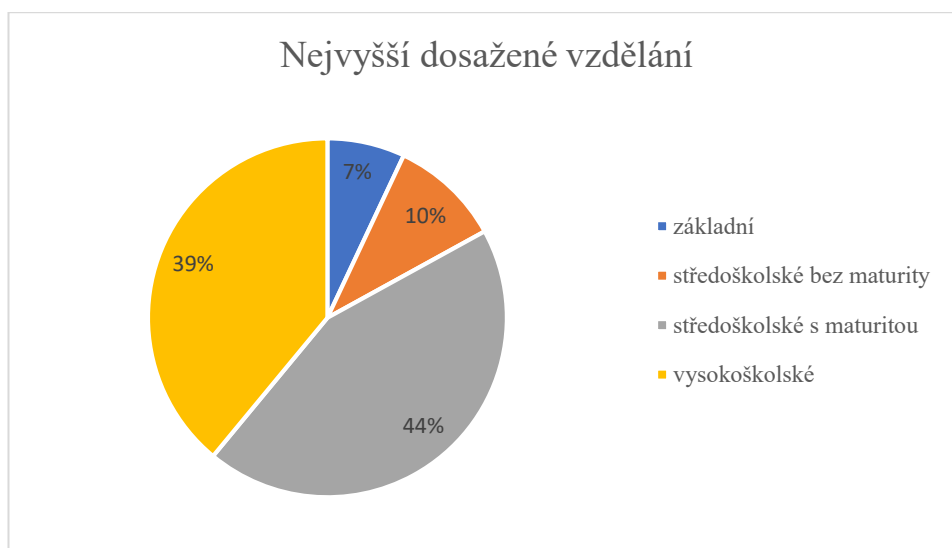
Obrázek 10 - Rozdělení respondentů podle věkových kategorií (relativní hodnoty)

Další otázkou, kterou museli respondenti zodpovědět, bylo místo jejich bydliště. Zde byly odpovědi na prvních dvou příčkách velmi vyrovnané, kdy 35 (35 %) respondentů odpovědělo, že jejich bydlištěm je vesnice (obec do 3000 obyvatel) a 34 (34 %) respondentů uvedlo, že bydlí v hlavním městě. Na třetím místě bylo město s 25 (25 %) respondenty a v krajském městě bydlí pouze 6 (6 %) dotázaných.

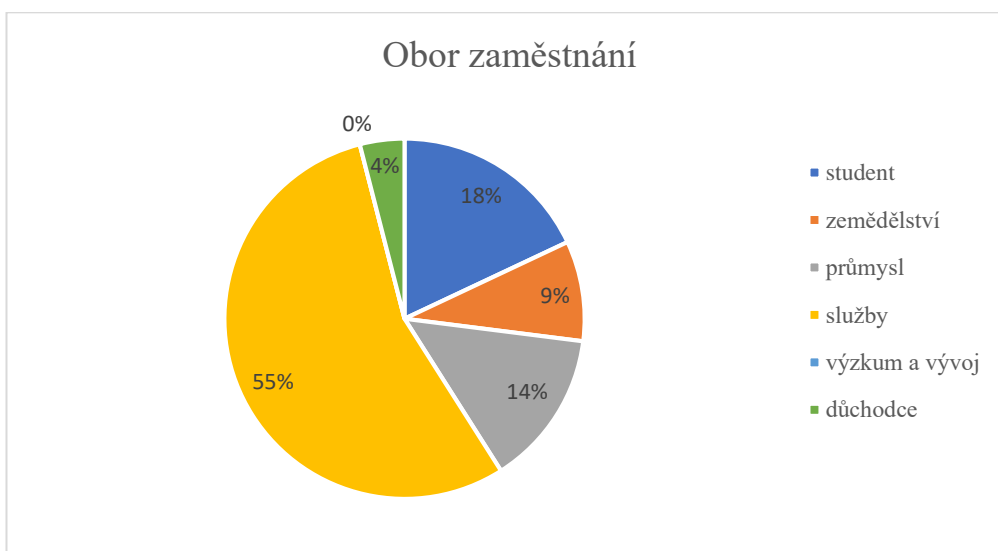
Obrázek 11- Místo bydliště (relativní hodnoty)

Nejvíce dotázaných uvedlo, že jejich nejvyšším dosaženým vzděláním je středoškolské s maturitou (44 osob, 44 %). Naopak nejméně respondentů má jen základní vzdělání, a to 7 (7 %). Hojně zastoupené bylo také vysokoškolské vzdělání, které uvedlo 39 (39 %) lidí.

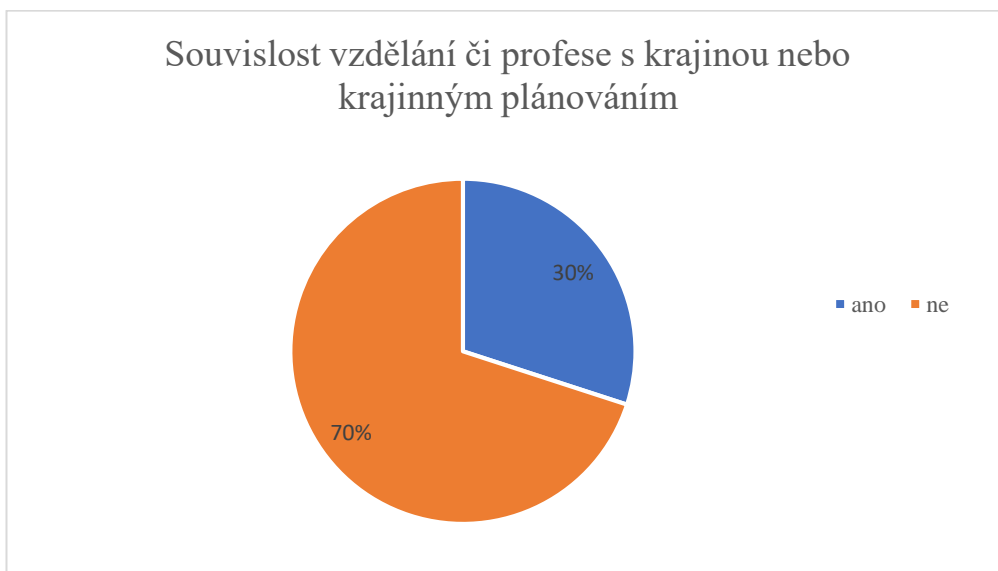
Obrázek 12 - Nejvyšší dosažené vzdělání (relativní hodnoty)

Více než polovina respondentů odpověděla, že pracuje ve službách (55 osob, 55 %). S poměrně velkým odstupem byli na druhém místě studenti (18 osob, 18 %) a o 4 méně, tedy 14 osob (14 %) uvedlo, že pracuje v odvětví průmyslu. Naopak nikdo neuvedl, že by pracoval v odvětví výzkum a vývoj.

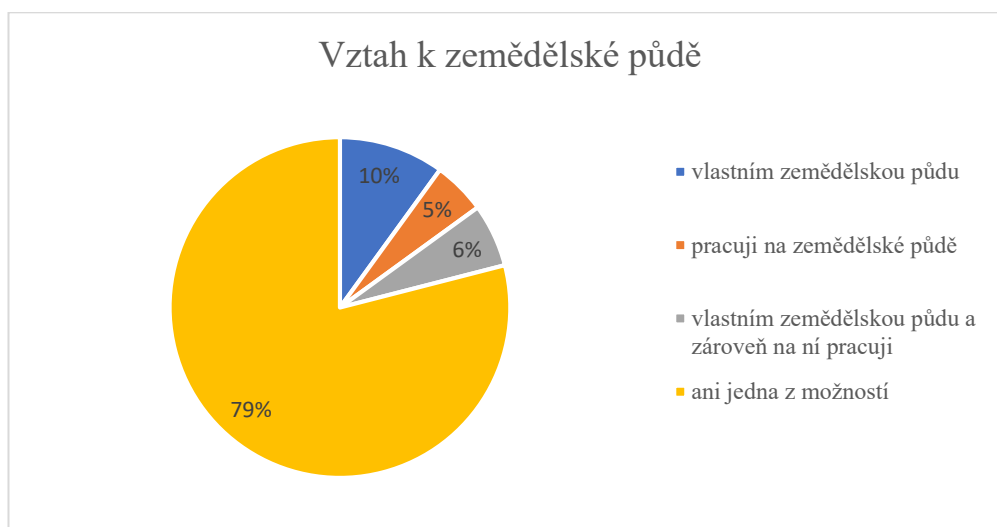
Obrázek 13 - Obor zaměstnání (relativní hodnoty)

30 (30 %) dotazovaných uvedlo, že jejich vzdělání či profese souvisí s krajinou nebo krajinným plánováním.

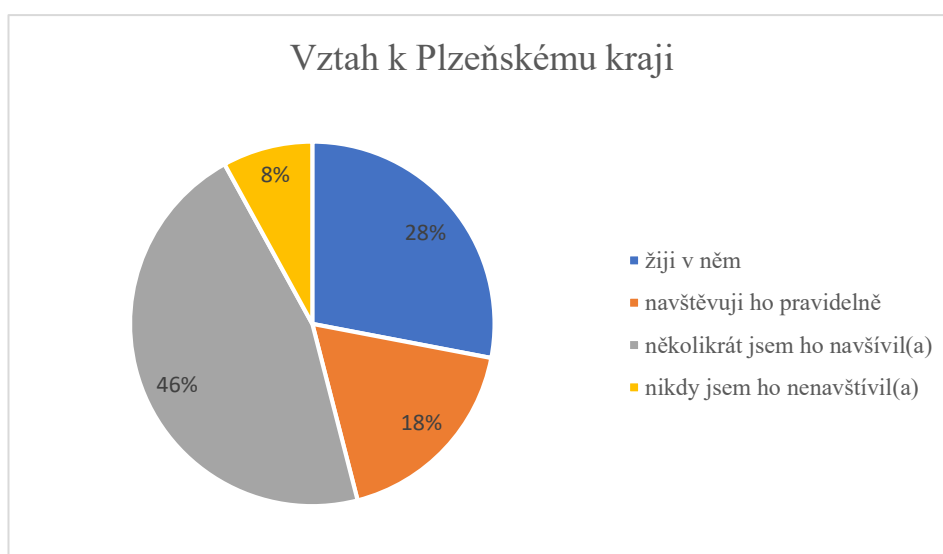
Obrázek 14 - Souvislost vzdělání či profese s krajinou nebo krajinným plánováním (relativní hodnoty)

V neposlední řadě měli respondenti také uvést svůj vztah k zemědělské půdě, kdy měli na výběr, zda zemědělskou půdu vlastní, pracují na ní, obě z možností anebo žádná z možností. Tuto odpověď si vybrala většina, tedy 79 (79 %) dotazovaných.

Obrázek 15 - Vztah k zemědělské půdě (relativní hodnoty)

Poslední, velmi významnou otázkou, byl vztah respondentů k Plzeňskému kraji, ve kterém probíhal terénní výzkum. Nejvíce zastoupeni (46 osob, 46 %) jsou lidé, kteří ho několikrát navštívili. 28 (28 %) respondentů v něm žije a 18 (18 %) jej pravidelně navštěvuje, sem spadají zejména chalupáři. Dohromady má tedy blízký vztah k Plzeňskému kraji 46 respondentů (28 v něm žijících a 18 pravidelně navštěvujících).

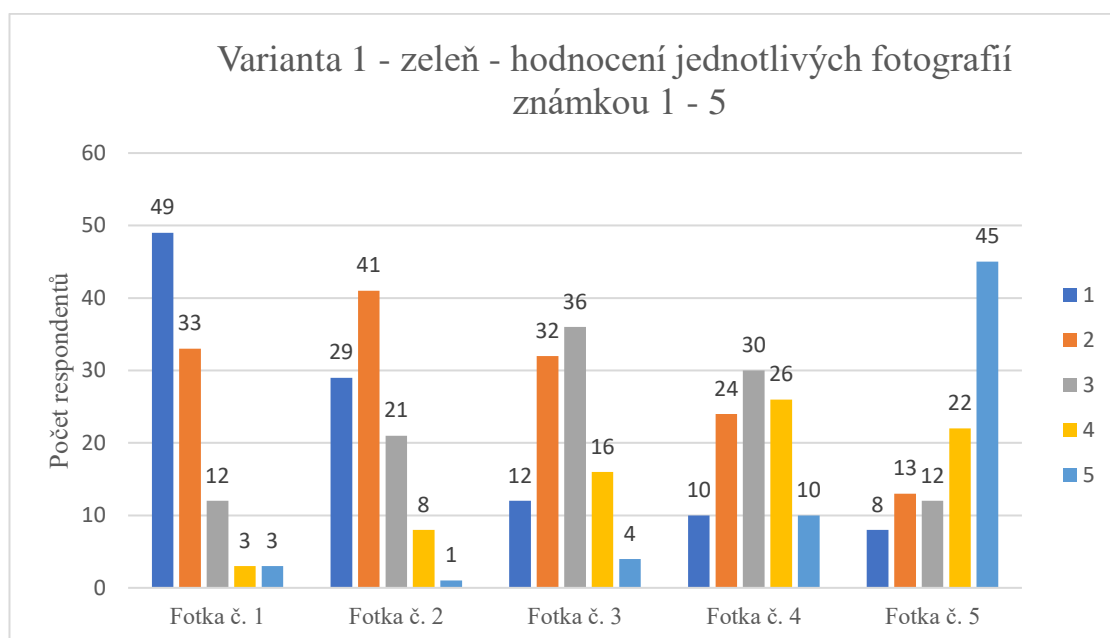

Obrázek 16 - Vztah k Plzeňskému kraji (relativní hodnoty)

5.1. Varianta 1 – zeleň

První fotografií, kterou respondenti hodnotili, byla zeleň obklopující venkovské sídlo. Každou z 5 variant ohodnotili známkou 1–5 (jako ve škole, kdy 1 je nejlepší a 5 nejhorší) dle jejich vizuálních preferencí. První fotografie byla originál, kde zeleň obklopuje celé sídlo, na každé další pak zeleň ubývala až k fotce č. 5, kde zeleň nebyla téměř žádná.

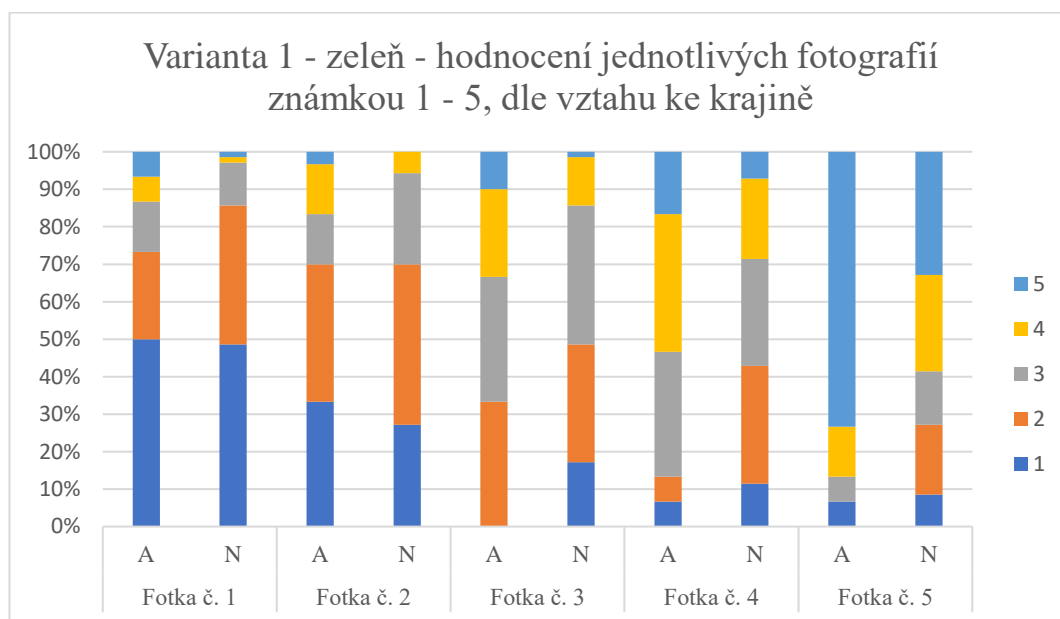
Z grafu vyplývá, že první fotografii hodnotila skoro polovina respondentů (49 osob, 49 %) známkou 1 a téměř třetina známkou 2. Naopak známku 4 a 5 použilo po 3 respondentech. Oproti tomu u poslední fotografie, kde zeleň téměř nebyla, se 45 (45 %) respondentů vyslovilo známkou 5 a 22 (22 %) známkou 4, z čehož vyplývá, že obec obklopená zelení působí na pozorovatele lépe než obec bez zeleně.

Obrázek 17- Varianta 1 - zeleň – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5

Následující graf ukazuje rozdíl v hodnocení jednotlivých fotografií mezi krajináři a ostatními respondenty. “A“ jsou ti, kteří na otázku, zda jejich vzdělání či profese nějak souvisí s krajinou či krajinným plánováním, odpověděli ano, “N“ jsou pak ti, kteří odpověděli ne.

Z grafu je patrné, že se hodnocení krajinářů nejvíce lišilo u fotky č. 3 a fotky č.5. U fotky č. 3 žádný z krajinářů nepoužil k hodnocení známku 1 a naopak více využívali známku 5. U poslední fotky pak u krajinářů zcela jasně převažovala známka 5 a vůbec nevyužili 2, naopak nekrajináři pro hodnocení využili celou škálu známek, kdy 2, 4 a 5 byly poměrně vyrovnané.

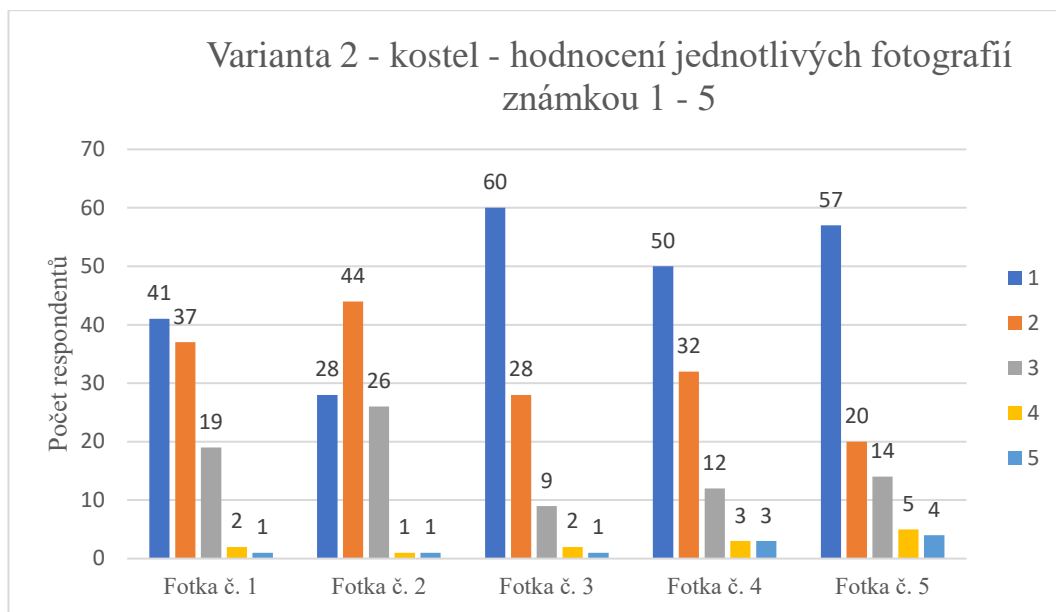

Obrázek 18 - Varianta 1 - zeleň – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory)

5.2. Varianta 2 – kostel

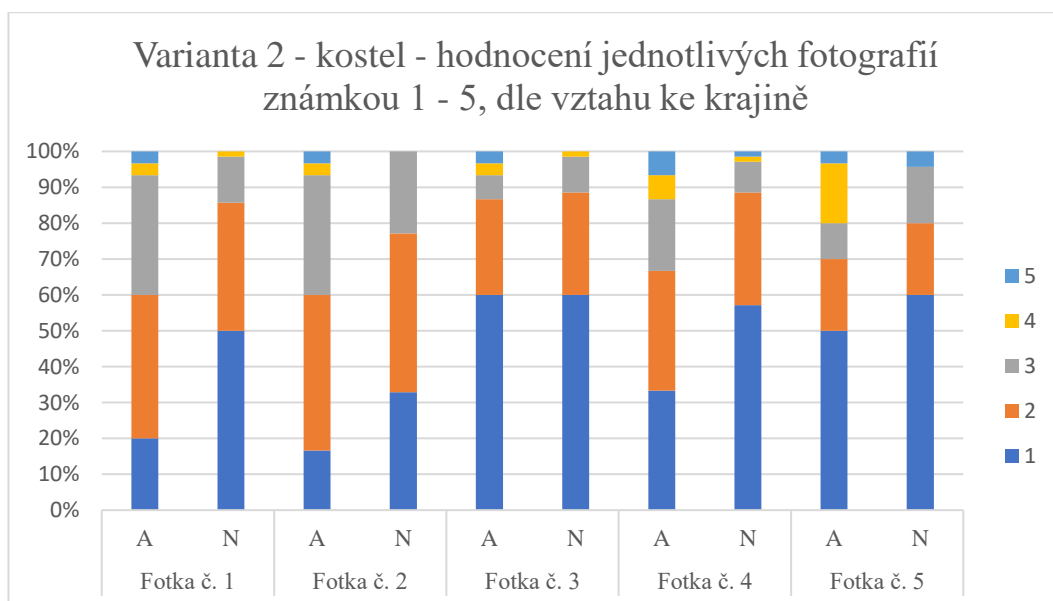
Další hodnocenou fotografií byla obec s dominantou kostela. Na první fotce byla obec zcela bez kostela, postupně přibyla budova kostela, věž, až na posledním snímku byla věž ještě vyvýšena.

Z grafu jasně vyplývá, že se respondentům nejvíce líbily fotky 3–5, na kterých již kostel byl, nejlépe hodnocen je pak samotný originál. Ani první fotka bez kostela, ale nemá příliš negativní hodnocení. V této variantě obecně byly známky 4 a 5 vybrány pouze výjimečně. Kostel je tedy v krajině očividně příjemným bonusem, dle respondentů však není nepostradatelný.

Obrázek 19 - Varianta 2 - kostel – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5

Tento graf je opět vztažen k rozdělení respondentů na krajináře a ostatní obory. Zde je vidět největší rozdíl u fotek č. 1 a 2, kdy krajináři méně hodnotí známkou 1 oproti nekrajinářům, z čehož vyplývá, že krajina bez kostela pro ně není tolik atraktivní. U fotek, kde je kostel v originálním zobrazení a s vyšší věží, jsou odpovědi obou skupin poměrně vyrovnané. Fotka, kde má bílou barvu nejen věž kostela, ale i jeho budova, je pro krajináře opět méně atraktivní než pro druhou skupinu.

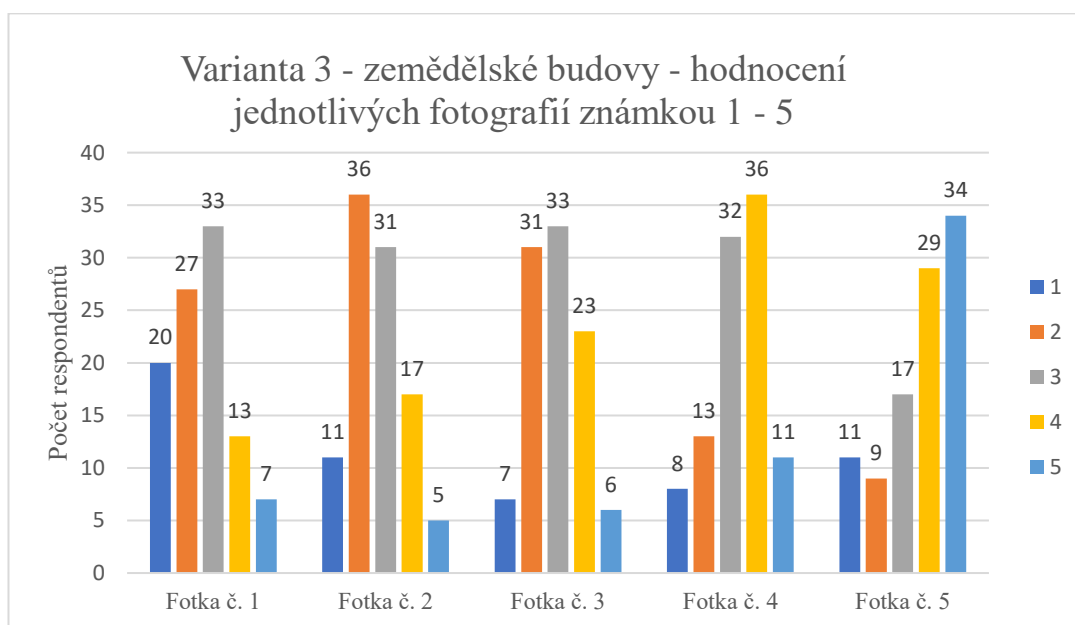
Obrázek 20 - Varianta 2 - kostel – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory)

5.3. Varianta 3 – zemědělské budovy

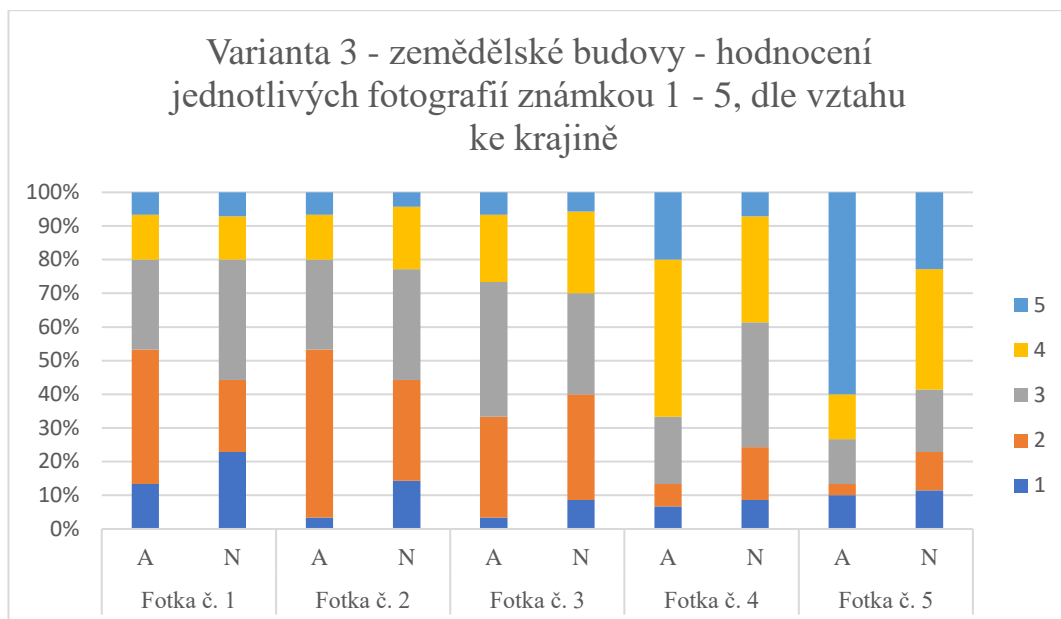
Ve variantě se zemědělskými budovami byla opět nejprve fotka, kde budovy nebyly, postupně přibyla jedna, dvě, půlka třetí a na závěr byl originál se třemi zemědělskými objekty.

Tato varianta obecně nebyla hodnocena příliš dobře, už u první fotografie, kde budovy ještě nebyly vidět, převažovala známka 3 u poslední fotky pak jasně dominovaly známky 4 a 5. V popředí zemědělských budov navíc bylo zorané pole, které podtrhovalo atmosféru fotografie. Z grafu je jasně patrné, že tento zemědělský podtón celkově nepůsobí na respondenty příjemným dojmem.

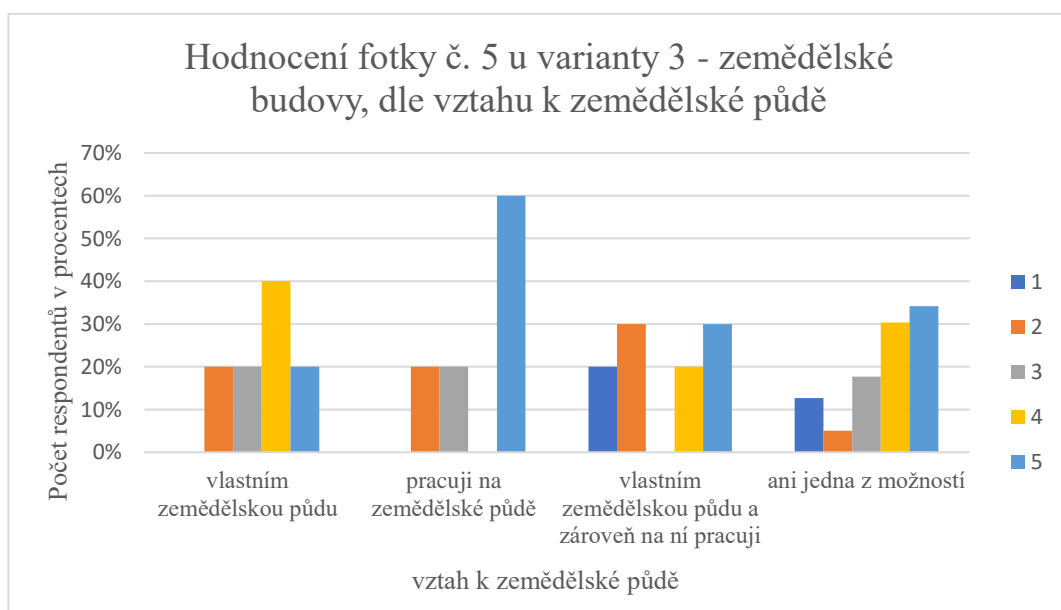
Obrázek 21 - Varianta 3 – zemědělské budovy – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5

Při porovnání hodnocení krajinářů a nekrajinářů je největší rozdíl při hodnocení poslední fotky, kdy více než polovina krajinářů hodnotila známkou 5. Obecně krajináři při hodnocení této varianty fotografií méně používali známku 1. Z grafu tak vyplývá, že zemědělská krajina není pro krajináře tak atraktivní.

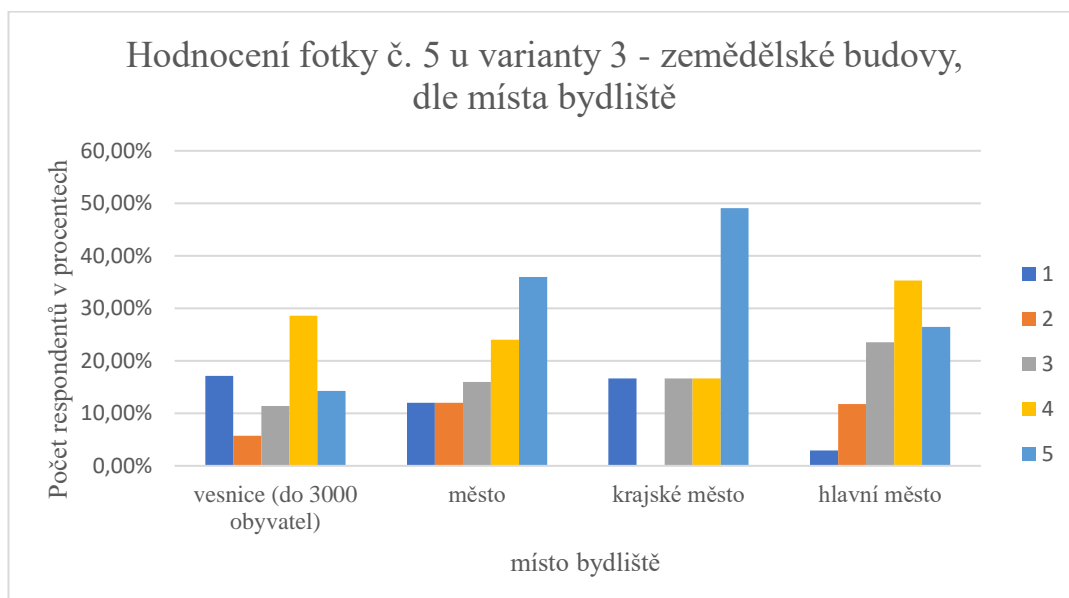
Obrázek 22 - Varianta 3 - zemědělské budovy – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory)

Další graf znázorňuje podrobnější data zaměřená na vztah respondentů k zemědělské půdě, a to pro fotku č. 5, kde již byly všechny 3 zemědělské objekty. Respondenti, kteří zemědělskou půdu vlastní nebo na ní pracují, při hodnocení vůbec nepoužili známku 1, ale převažovaly u nich známky 4 a 5. 20 % vlastníků zemědělské půdy, kteří na ní zároveň pracují hodnotilo známkou 1 a 30 % z nich známkou 5. Oslovení, kteří nemají k zemědělské půdě žádný vztah, využili při hodnocení celou škálu známek, převažuje u nich však také známka 5 a to se 34 %.

Obrázek 23 - Varianta 3 – zemědělské budovy – hodnocení fotky č. 5 známkou 1–5 dle vztahu respondenta k zemědělské půdě

Hodnoty v dalším grafu jsou vztaženy k místu bydliště respondentů a jak ovlivňuje jejich hodnocení fotky č. 5. Zatímco 17 % lidí žijících na vesnici ohodnotilo známkou 1, známku 5 zvolilo 14,3 %. U lidí žijících ve městech byla známka 5 používána častěji, a to vždy více než 26 %. Z grafu je tak patrné, že lidé žijící na vesnici reagují na zemědělské objekty pozitivněji než lidé z měst.

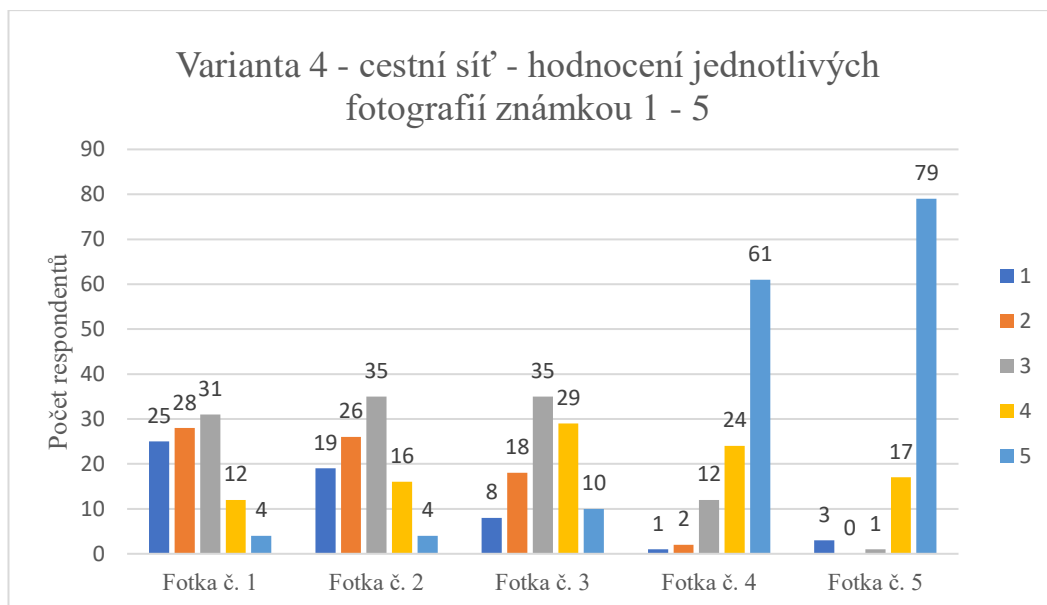

Obrázek 24 - Varianta 3 – zemědělské budovy – hodnocení fotky č. 5 známkou 1–5 dle místa bydliště respondenta

5.4. Varianta 4 – cestní síť

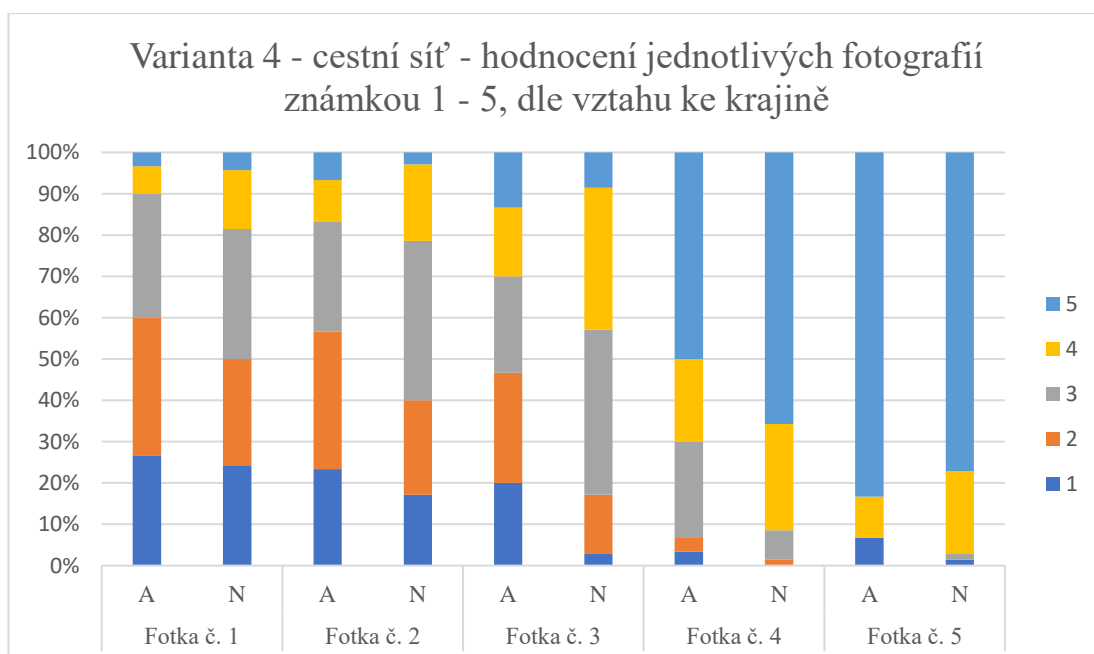
I u této varianty respondenti nejprve hodnotili fotku zcela bez cestní sítě, postupně se přidaly polní cesty i asfaltové silnice.

Nejlépe z hodnocení vychází první snímek, i když u něj převažuje známka 3 a 1 je až na třetím místě. Druhý snímek je na tom obdobně, skokový rozdíl přichází u čtvrté a páté fotky, kdy jasně dominuje známka 5, tu u poslední fotky vybralo celkem 79 (79 %) respondentů. Je tedy vidět, že asfaltové silnice v krajině na respondenty působí velmi negativním dojmem.

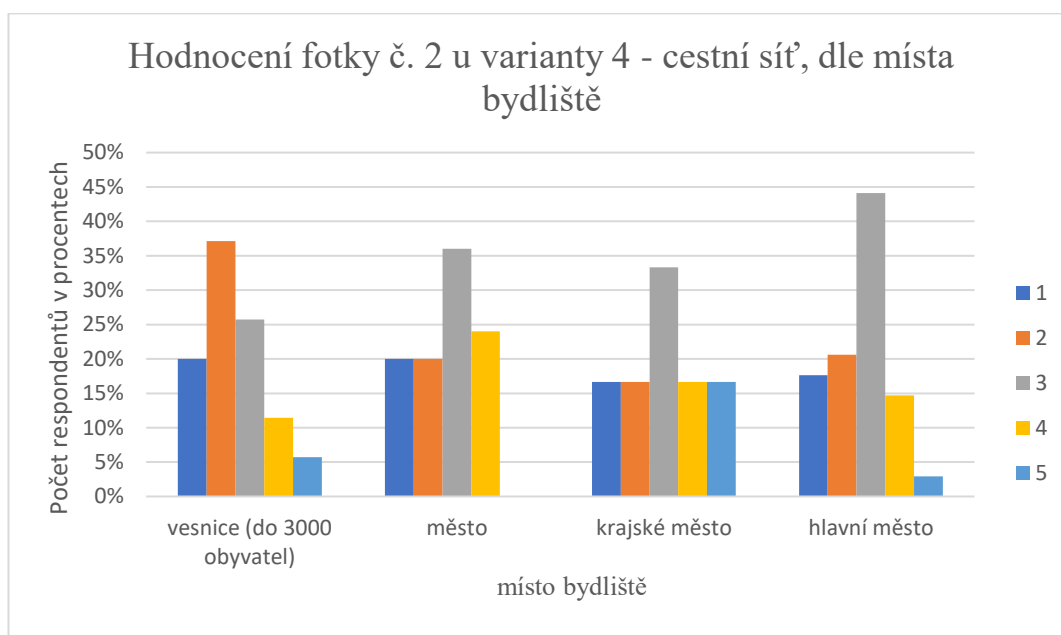
Obrázek 25 - Varianta 4 – cestní síť – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5

Na dalším grafu je možné opět porovnat odpovědi krajinářů a nekrajinářů. U prvních dvou fotografií se až tak neliší, změna přichází u fotky č. 3, kde se objevila i druhá polní cesta, tu už nekrajináři nevnímají příliš pozitivně a hodnotí ji převážně známkami 3 a 4, zatímco u krajinářů jsou v hodnocení zastoupeny všechny známky relativně rovnocenně. U poslední fotky se obě skupiny poměrně shodují a většina z nich ohodnotila fotku známkou 5.

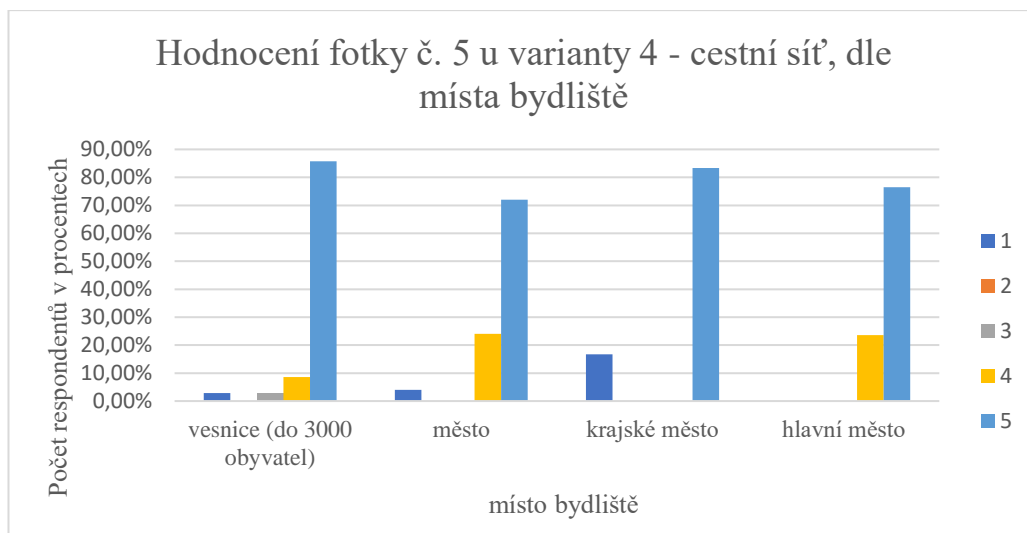
Obrázek 26 - Varianta 4 - cestní síť – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory)

Další graf popisuje hodnocení dle místa bydliště respondenta, a to pro fotku č. 2, kde je pouze polní cesta. Zatímco oslovení žijící na vesnici nejčastěji volili známku 2 (37,14 %), téměř polovina respondentů (44,12 %) z hlavního města hodnotila známkou 3. Celkově u všech respondentů z města převládalo hodnocení známkou 3. Z toho tedy lze odvodit, že lidé z vesnic vnímají polní cesty v krajině pozitivněji.

Obrázek 27 - Varianta 4 – cestní síť – hodnocení fotky č. 2 známkou 1–5 dle místa bydliště respondenta

V následujícím grafu jsou data hodnotící fotku č. 5, kde kromě polních cest byly také dvě asfaltové silnice. V tomto případě již není skoro žádný rozdíl mezi obyvateli vesnic a měst. U všech skupin hodnotilo více než 70 % dotázaných fotografii známkou 5. Je tedy patrné, že asfaltové silnice působí v krajině na pozorovatele negativně.

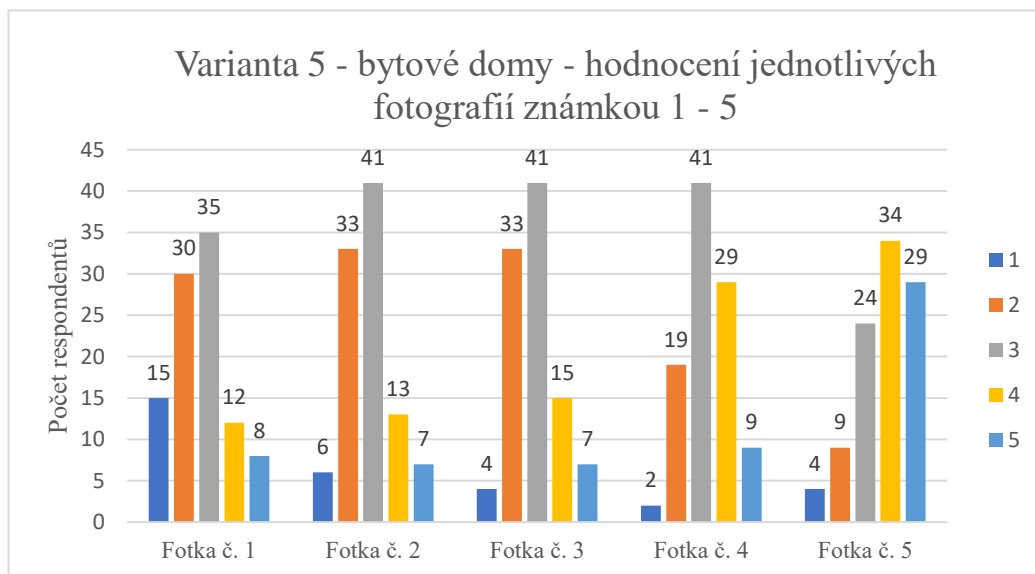

Obrázek 28 - Varianta 4 – cestní síť – hodnocení fotky č. 5 známkou 1–5 dle místa bydliště respondenta

5.5. Varianta 5 – bytové domy

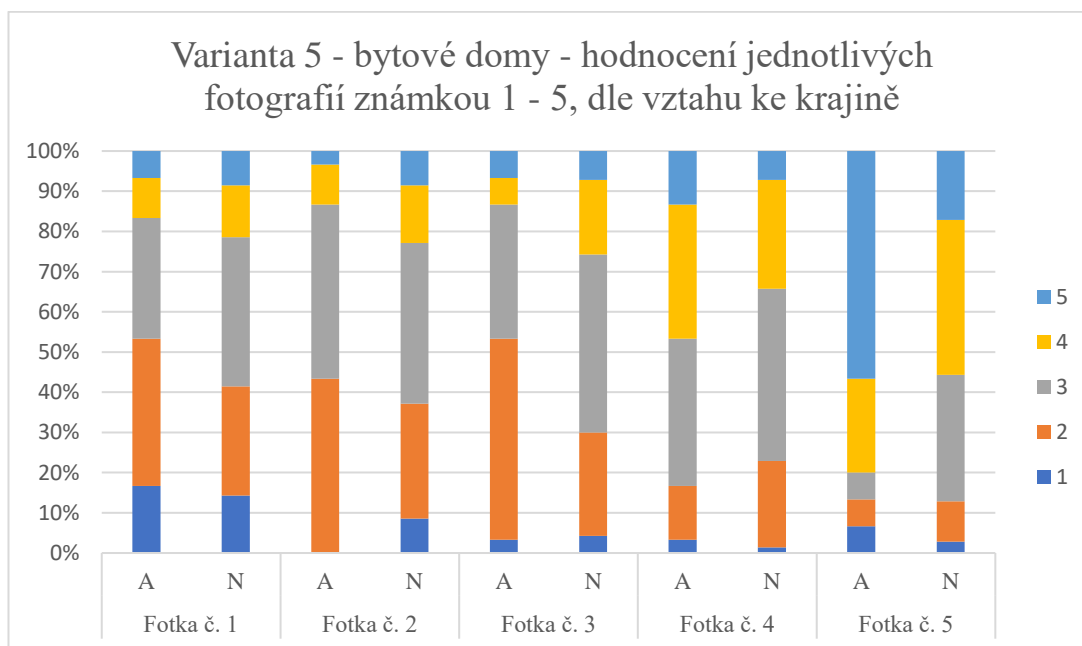
Poslední posuzovanou variantou byly bytové domy ve venkovském sídle. Na první fotce nebyly domy vůbec, pak postupně přibýval jeden, dva, zmenšovaly se a zvětšovaly.

Fotky číslo 2–3 mají velmi podobné výsledky, což je nejspíše způsobeno tím, že pro respondenty nebyly rozdíly mezi snímky tak patrné. Dle očekávání je nejhorší hodnocení u páté fotky, kterou 34 (34 %) oslovených hodnotilo známkou 4 a 29 (29 %) známkou 5. Z čehož vyplývá, že element bytových domů je ve venkovské krajině rušivý.

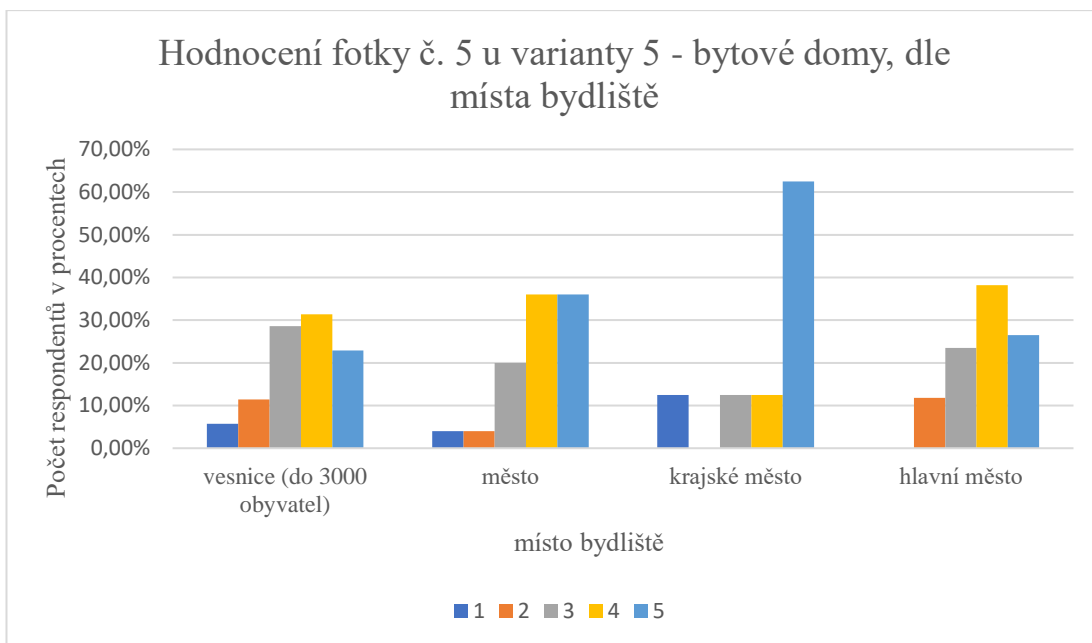
Obrázek 29 - Varianta 5 – bytové domy – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5

Následující graf opět ukazuje porovnání odpovědí skupiny krajinářů a ostatních oborů. Obě skupiny téměř nepoužily známku 1, u fotky č. 2 ji krajináři dokonce nepoužili vůbec. Největší rozdíl hodnocení je u poslední fotky. Více než polovina krajinářů hodnotila známkou 5, zatímco u druhé skupiny převažovaly známky 3 a 4. Z grafu tak vyplývá, že pro krajináře jsou vysoké bytové domy v krajině velmi rušivé.

Obrázek 30- Varianta 5 - bytové domy – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory)

Na dalším grafu je porovnání hodnocení fotky č.5, kde byly oba bytové domy nejvyšší, dle místa bydliště respondenta. Z grafu jasně vyplývá, že 62,5 % dotázaných žijících v krajském městě ohodnotilo fotku známkou 5, zatímco u obyvatel žijících na vesnici to bylo pouze 22,9 %. U respondentů z hlavního města to pak bylo 26,5 % a z města 36 %. Tyto výsledky tedy ukazují, že pro obyvatele měst je prvek bytových domů v krajině venkovského sídla mnohem rušivější než pro obyvatele vesnic.

Obrázek 31 - Varianta 5 – bytové domy – hodnocení fotky č. 5 známkou 1–5 dle místa bydliště

6. Diskuze

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zjistit vizuální preference u jednotlivých venkovských sídel s přítomností či nepřítomností daných atributů. Dle provedeného výzkumu je patrné, že úprava atributů má vliv na preference pozorovatele. Simensen (2018) říká, že tento typ hodnocení krajiny je holistický, založený na intuici a ovlivněný mnoha různými aspekty, pocity i vzpomínkami. Není proto zcela jasné, jak krajinu charakterizovat. Dle Míchala (2000) je estetická hodnota výsledkem subjektivně – objektivních situací. Norberg-Schulz (2010) uvádí identitu regionu a *genia loci* jako významnou složku života, nejen jedinců, ale i celých generací, při zachování jednotlivých krajinných prvků. Součástí hodnocení je zároveň i charakteristika na základě vizuálního vnímání krajiny. Walker (2008) hovoří o tom, že na vizuální preference má mimo jiné vliv i familiarita, tedy náklonost k určité krajině.

Sídlo ohraničené zelení bylo hodnoceno kladně převážně na fotografiích, kde nebyla zeleň ubrána vůbec nebo minimálně. Naopak negativně respondenti hodnotili v případě, kdy většina zeleně byla z fotky umazána. Z výsledků je tady patrné, že na pozorovatele působí lépe přirozené zelené prvky v krajině než převládající antropogenní krajina, a proto je vždy nutné hledat kompromis. Arriaza a kol. (2004) uvádí, že hodnocení krajiny je vždy opřeno o vazby dochovanosti antropogenních prvků, množství vegetace a primární stránku přírody. Dle Schmeidlera (2001) je již z dob pravěku pro člověka velmi důležitá teritoriální funkce vegetace, která tak vymezuje jeho území.

Řada fotografií s kulturní dominantou kostela byla celkově hodnocena kladně. Nejlepší hodnocení měla reálná fotografie kostela, kostel s vyvýšenou věží byl těsně za ní. Přítomnost kostela v krajině byla tedy jednoznačně hodnocena velmi dobře, ani krajina bez kostela však neměla negativní hodnocení. Lze tak říct, že kostel je v krajině velmi příjemným bonusem, ovšem v tomto případě není pro krajinu zcela nezbytný. Dle Lorencové a Gotzmannové (2017) jsou náboženské stavby v krajině hodnoceny kladně a mají významnou estetickou hodnotu, a to především díky historickému vývoji krajiny.

Naopak řada fotografií se zemědělskými objekty celkově nebyla hodnocena příliš dobře. Nejhůře byla ohodnocena poslední fotografie, kde byly všechny tři zemědělské budovy zachyceny v originální podobě. Příliš kladné hodnocení však neměla ani první fotografie, kde budovy nebyly vůbec. Vliv na preference mělo v tomto případě nejspíše zorané pole v popředí budov, které celkově podtrhovalo tematiku fotky, avšak na pozorovatele působilo negativním dojmem. I Skřivanová a kol. (2014) potvrzují tvrzení, že lépe hodnocené jsou ty snímky, na kterých je více zastoupená zeleň, a to jak v krajině otevřené, tak i v krajině venkovských sídel.

Dalším prvkem, který měl negativní vliv na vizuální preference respondentů, byla cestní síť propojující sídlo s okolní krajinou. Negativní hodnocení rapidně stoupl u fotografií, kde přibýly asfaltové silnice. Z tohoto výsledku vyplývá, že asfaltové silnice v krajině ruší pozorovatele. Avšak v tomto případě mohly být vizuální preference respondentů také ovlivněny určitou umělostí asfaltových silnic, které byly do fotografie přidány.

Bytové domy, vybrané jako nevhodné budovy, měly poměrně průměrné hodnocení. U fotografií 2–4 bylo hodnocení velmi podobné, z čehož by se mohlo zdát, že pozorovateli nezáleží na tom, zda je tam jen jeden bytový dům nebo dva, ale nižší. Nicméně podobnost v hodnocení byla asi spíše dána tím, že pro pozorovatele nebyly rozdíly mezi jednotlivými snímky tak patrné. U poslední fotografie, kde byly bytové domy nejvyšší, však negativní preference již znatelně stouply. Pynnonen a kol. (2005) také dokazují, že obyvatelé sídel vnímají problémy spojené s rozvojem, přičemž samozřejmě záleží na umístění dané stavby v krajině. Sullivan (1994) říká, že i přes značný rozvoj sídel, je stále nutné zachovat venkovský charakter krajiny.

Průzkum byl také zaměřen na propojení vizuálních preferencí s různými sociologickými a demografickými vlastnostmi respondentů. Ti byli dotazováni za stejných podmínek, avšak nelze zcela vyloučit, že byli ovlivněni svou náladou v dané chvíli či emocemi, které v nich daný obraz mohl vyvolat. Výzkum provedený v Japonsku a Rusku jasně hovoří o tom, že emocionální rozpoložení jedince má vliv na jeho vnímání. Výsledky tohoto průzkumu byly zveřejněny v roce 2015 v publikaci od autorů Petrovy a kol. Dle Zusky (2009) se estetický pohled na krajinu u každého jedince liší, každý pozorovatel má vlastní názor a preference i emoce, ve kterých se odráží jeho názory.

Poměrně významným faktorem je pak místo bydliště respondenta. Strumse (1996) sice uvádí, že se lokalita projevuje v menší míře. Z výzkumu této práce je však rozdíl u několika fotografií patrný. Fotografie se zemědělskými budovami je lépe hodnocena lidmi žijícími na vesnici než respondenty z měst, kteří je považují za rušivé v krajině. Další rozdíl v hodnocení lze pozorovat u varianty s cestní sítí, kdy fotografie s polní cestou, vedoucí k sídlu, byla respondenty z vesnic přijata poměrně dobře, zatímco lidé z měst ji hodnotili více negativně. Rozdíl byl také pozorovatelný u fotografie s bytovými domy. V tomto případě byl však rozdíl opačný, než jsem očekávala. Respondenti žijící ve městě, kteří se s bytovými domy běžně setkávají v místě svého bydliště, je v krajině venkovských sídel hodnotí negativně, zatímco pro obyvatele vesnic tak rušivé nejsou.

Podrobněji byly porovnávány dvě skupiny dotázaných, a to dle souvislosti jejich vzdělání či profese s krajinou. Z výzkumu vyplývá, že krajináři dávají přednost harmonické krajině s vyrovnanými atributy a více ocení zeleň a kulturní dominanty v krajině. Naopak respondenti bez krajinářského zaměření nejsou tak kritičtí ke stavbám, které jsou v krajině zasazeny. Bytové domy i zemědělské objekty hodnotili mírněji.

Rogge (2007) spatřuje propastný rozdíl mezi krajinářem a zemědělcem. Dle něj krajinář hodnotí krajinu z pohledu harmonizace, oproti zemědělci, který na ni pohlíží hlavně z funkčního hlediska.

7. Závěr

Tato diplomová práce byla vedena jako studie. Jejím cílem bylo zhodnocení vizuálních preferencí venkovských sídel v krajině na základě zvolených atributů. Ty byly vybrány tak, aby v nich byly zastoupeny historické, kulturní i přírodní prvky. Pomocí dotazníkového šetření byli osloveni respondenti, kteří provedli hodnocení atributů v různých variantách. Dotazník byl sestaven ze dvou částí, první sloužila ke zjištění základních informací o respondentovi, druhá sloužila k samotnému hodnocení fotografií. Každá sada obsahovala 5 fotografií, vždy v ní byl originál a 4 upravené kopie. Sad bylo dohromady 5 a každá z nich obsahovala jeden vybraný atribut. Celkem tedy bylo hodnoceno 25 fotografií, ke kterým se vyjádřilo 100 respondentů. Z výzkumu vyplývají následující závěry:

Za kladně působící stavbu v krajině venkovských sídel lze považovat dominantu kostela. Velikost kostelní věže či barva budovy kostela nehraje tak významnou roli. Nejlépe byla sice ohodnocena originální fotografie kostela, varianty s vyšší věží a upravenou barvou kostelní budovy však měly velmi podobné hodnocení, jako originál. Z průzkumu tedy vyplývá, že kostel obecně působí v krajině pozitivně.

Negativní vliv na okolní krajinu měly pak rovnou 3 hodnocené atributy, a to zemědělské budovy, bytové domy a cestní síť. Zemědělské budovy byly obklopeny typickou zemědělskou krajinou, která obecně nebyla respondenty hodnocena kladně. U bytových domů byla nejhůře hodnocena varianta, kde byly nejvyšší a tudíž nejvýraznější, ale ani jejich mírnější podoba nepůsobila na respondenty pozitivním dojmem. U cestní sítě negativní hodnocení jasně stouplo při objevení asfaltových silnic v krajině.

Jednoznačně pozitivní vliv na krajinu má zeleň obklopující sídlo.

Vztah mezi hodnocením a krajinářským zaměřením respondenta byl nejvíce patrný při hodnocení zeleně, zemědělských budov a bytových domů.

Jako neopomenutelný faktor se také ukázalo místo bydliště, kdy lidé z měst hodnotili zemědělské budovy horšími známkami než lidé z vesnice, stejně tak i bytové domy.

8. Seznam citované literatury

8.1. Odborné zdroje

1. ARRIAZA, M., CAÑAS-ORTEGA J.F., CAÑAS-MADUEÑO J.A., RUIZ-AVILES P., 2004: Assessing the visual quality of rural landscapes. *Landscape and Urban Planning*, Volume 69, Issue 1. S. 115-125. ISSN 0169-2046. (online) [cit. 2020-03-27], Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2003.10.029>.
2. BAŠE M., 2005: *Znehodnocená krajina venkova. Venkov a jeho proměny a územní plánování*. Sborník ze semináře, Telč 21.-22.4.2005, vydal Ústav územního rozvoje jako přílohu časopisu *Urbanismus a územní rozvoj* – číslo 5/2005, 1. vydání, Brno.
3. BAŠE M., 2010: *Sídla. Principy a pravidla územního plánování*. Poslední aktualizace 23.12.2010, online [cit. 2019-4-1]. Dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>.
4. BAŠE M., 2010: *Venkovské obce – sídla. Principy a pravidla územního plánování*. Poslední aktualizace 23.12.2010, online [cit. 2019-1-4]. Dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>.
5. BEDRNA J., 2005: *Obecné úvahy o vývoji českého venkova. Venkov a jeho proměny a územní plánování*. Sborník ze semináře, Telč 21.-22.4.2005, vydal Ústav územního rozvoje jako přílohu časopisu *Urbanismus a územní rozvoj* – číslo 5/2005, 1. vydání, Brno.
6. ČERŇANSKÝ M., 2010: *Humna za stodolou a humno*. online [cit. 2019-2-3]. Dostupné na: <http://www.lidova-architektura.cz/E-ostatni/encyklopedie/humna.htm>.
7. ČERNÝ, E. 1973: *Metodika průzkumu zaniklých středověkých osad a pluzin na Drahanské vrchovině*. I. text, II. vyobrazení, Československá společnost archeologická při ČSAV Praha – Nitra – Brno.
8. DANIEL, T. C. (2001): *Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century*. *Landscape and Urban Planning*, 54: 267–281.
9. DUJKA V., 2006: *Drobná držba – významný prvek našeho venkova. Venkov II – sídla a krajina*. Sborník ze semináře Jičín 20.-21.10.2005, vydal Ústav územního rozvoje jako přílohu časopisu *Urbanismus a územní rozvoj* – číslo 2/2006, 1. vydání, Brno.

10. DUMBROVSKÝ M., MEZERA J., STŘÍTECKÝ L., 2004: *Metodický návod pro vypracování návrhů pozemkových úprav*. Českomoravská komora pro pozemkové úpravy, Brno.
11. DVOŘÁK, B., *Základy estetiky architektury*. 1.vyd. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury v knižnici ministerstva výstavby a techniky, 1983. 302 s.
12. EZECHEL M., 2009: *Krajinný ráz. Analýza indikátorů možného rozvoje venkova*. Soubor přednášek ze semináře Evropský model zemědělství a jeho aplikace v podmínkách českého agrárního venkova. Pohořelice, 19.3.2009.
13. FEHRING, G. P., 2000: *Die Archäologie des Mittelalters*. Darmstadt.
14. FOLEY, K., SCOTT, M., 2014: *Accommodating new housing development in rural areas? Representations of landscape, land and rurality in Ireland*. *Landscape Research*, 39(4): 359–386.
15. GOJDA, M., 2000: *Archeologie krajiny. Vývoj archetypů kulturní krajiny*. Academia. Praha. 237 s. ISBN: 80-200-0780-6.
16. HOLÍK, M., 2010: *Krajinný ráz a jeho ochrana v rámci územního plánování*. In JUDr. Ing. Radovan Dávid, Ph.D., JUDr. David Sehnálek, Ph.D., JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D. The conference proceedings. 1. vydání. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 6 s. ISBN 978-80-210-5305-2.
17. HURYCH V. A KOLEKTIV, 1984: *Sadovnictví I*, Státní zemědělské nakladatelství, 1. vydání, Praha.
18. IHATSU, E., 2005: *The attractive village – enhancing character and image as sources of local wealth (pp. 201–203)*. The second international scientific conference: Rural development 2005, Proceedings 2. Kaunas, Lithuania.
19. JESSEL, B. (2006): *Elements, characteristics and character – Information functions of landscapes in terms of indicators*. *Ecological Indicators*, 6: 153–167.
20. JŮVA K., HRABAL A., TLAPÁK V., 1977: *Ochrana půdy, vegetace, vod a ovzduší*. SZN, Praha.
21. KOCOURKOVÁ J., 1995: *Přírodní prostředí vesnice*. 2. vydání, Ústav územního rozvoje, Brno, ISBN 80-85124-37-8.
22. KUBOVÁ, J., 2009: *Nástroje územního plánování a podklady pro hodnocení krajinného rázu v podmínkách hlavního města Prahy*, online [cit. 2019-4-1]. Dostupné na: <http://docplayer.cz/43791097-Nastroje-uzemniho-planovani-a->

- podklady-pro-hodnoceni-krajinného-razu-v-podminkach-hlavniho-mesta-prahy.html.
23. KUPKA, J., 2010: *Krajiny kulturní a historické: vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny*. Praha. ISBN 978-80-01-04653-1.
  24. KUPKA, J., 2009: *Ochrana kulturní krajiny formou ochrany krajinného rázu*. online [cit. 2019-4-1]. Dostupné na: <https://docplayer.cz/20829601-Ochrana-kulturni-krajiny-formou-ochrany-krajinného-razu.html>.
  25. KVĚT R., 2009: *Krajina a lidé*. Krajinné plánování 1/2009: 23–27.
  26. KYSELKA I., 2008: *Struktury obecních humen včera a dnes. HUMNA – přechod sídla do krajiny*. Sborník příspěvků ze semináře. Mendelova univerzita v Brně, ISBN 978-80-7375210-1.
  27. LIPSKÝ Z., 2000: *Sledování změn v kulturní krajině*. ČZU v Praze, Kostelec nad Černými lesy, 71 s. ISBN 80-213-0643-2.
  28. LOKOČ R., LOKOČOVÁ M., KOLÁŘOVÁ ŠULCOVÁ M., 2010: *Vývoj krajiny v České republice*. Lipka, Brno, 86 s. ISBN 978-80-904807-3-5.
  29. LORENCOVÁ, H., GOTZMANNOVÁ, M., 2017: The perception of the urbanized areas in case study of the town Rosice. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 65(5): S. 1557–1565. (online) [cit. 2020-03-27], Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/320732225_The_Perception_of_the_Urbanized_Areas_in_Case_Study_of_the_Town_Rosice.
  30. LÖW, J., MÍCHAL, I., 2003: *Krajinný ráz*. 1. vyd. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, s. r. o., 552 s. ISBN 80-86386-27-9.
  31. LÖW, J., NOVÁK, J., 2008: *Typologické členění krajin České republiky*, Urbanismus a územní rozvoj, Odborný časopis o územním plánování, Ústav územního rozvoje, Brno, ročník XI (No. 6), s. 19–23. ISSN 1212-0855.
  32. MAIER, K., 1998: *Czech planning in transition: Assets and deficiencies*. *International Planning Studies*, 3(3): 351–365.
  33. MAREČEK J., 2005: *Krajinářská architektura venkovských sídel*. 1. vydání, ČZU Praha, ISBN 80-213-1324-2.
  34. MARSHALL, E.J.P., MOONEN, A.C., 2002: *Field margins in Northern Europe: their functions and interactions with agriculture*. *Agriculture, Ecosystems and Environment*. 89. 5-21.

35. MÍCHAL I., 1994: *Ekologická stabilita*. 2. rozšířené vydání, Veronica, Brno, ISBN 8085368-22-6.
36. MÍCHAL, I., 2000. To Constitute Landscape Aesthetics. *Životné Prostredie*, Vol. 34, No. 5, Ústav krajinej ekologie SAV Bratislava, Slovakia.
37. MIKO, L., HOŠEK, M., 2009: *Příroda a krajina České republiky: Zpráva o stavu*, 1. vyd. Praha: AOPK ČR, 103 s. ISBN 978-80-87051-70-2.
38. MRKVIČKA J., VESELÁ M., NIŇAJ M., 2007: *Trvalé travní porosty – jejich funkce v krajině*. Ekologické zemědělství 2007. Sborník z konference 6.-7.2. 2007, Praha, online [staženo dne 20.7.2019]. Dostupné na: http://organicfarming.agrobiology.eu/proceedings_pdf/60_mrkvicka_s188-190.pdf.
39. MUŽÍK, J., 2010: *Města. Principy a pravidla územního plánování*. Poslední aktualizace 23.12.2010, online [staženo dne 4.1.2019]. Dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>.
40. NAUMAN P., 1999: *Péče o krajinný ráz. Péče o krajinný ráz – cíle a metody*. ČVUT, Praha, ISBN 80-01-01979-9.
41. NĚMEC J., POJER F., 2007: *Krajina v České republice*. Consult, Praha: 399 s.
42. NORBERG-SCHULZ CH., 2010: *Genius Loci: krajina, místo, architektura*. Dokořán, Praha, 224 s. ISBN 978-80-7363-303-5.
43. PETROVA, E.G., MIRONOV, Y.V., AOKI, Y., MATSUSHIMA, H., EBINE, S., FURUYA, K., PETROVA, A., TAKAYAMA, N., UEDA, H., 2015: Comparing the visual perception and aesthetic evaluation of natural landscapes in Russia and Japan: cultural and environmental factors *Progress in Earth and Planetary Science*. 2: 6. (online) [cit. 2020-03-27], Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s40645-0150033-x>.
44. PRUDKÝ J, 2002: *Krajinotvorná úloha rozptýlené zeleně. Tvář naší země – krajina domova*. Ochrana a rehabilitace krajiny. 1. Vydání, Lomnice nad Popelkou, ISBN 8086512-18-5.
45. PYNNONEN D., PROPST D., VOGT C. MCDONOUGH M., 2005: Role of nature and cultural features in residents' perceptions of rural character. In: Peden, J. G., Schuster R. M. (eds.): *Proceedings of the 2005 northeastern recreation research symposium*. PA: U.S. Forest Service, Northeastern Research Station, Bolton Landing, NY. S. 32-38.

46. ROGGE, E., NEVENS, F., GULINCK, H., 2007: Perception of rural landscapes in Flanders: Looking beyond aesthetics. *Landscape and Urban Planning*. Volume 82, Issue 4. S. 159-174. ISSN 0169-2046. (online) [cit. 2020-03-27], Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2007.02.006>.
47. ROŽNOVSKÝ J., LITSCHMANN T., 2005: *Optická hustota (porosita) větrolamu a její vliv na charakter proudění. Bioklimatologie současnosti a budoucnosti*. 1. vydání, Česká bioklimatická společnost, Praha, ISBN 80-86690-31-8.
48. SAKTOROVÁ D., 2009: Typy venkovského osídlení na území Moravskoslezského kraje. Online [staženo dne 3.2.2019]. Dostupné na <https://adoc.tips/na-uzemi-moravskoslezskeho.html>.
49. SALAŠOVÁ A., 2002: *Kultúrna krajina a krajinárska tvorba. Tvář naší země – krajina domova. Ochrana a rehabilitace krajiny*. 1. Vydání, Lomnice nad Popelkou, ISBN 8086512-18-5.
50. SALAŠOVÁ A., 2006: *Metodické možnosti posudzovania krajinného rázu na regionálnej a mikroregionálnej úrovni. Ochrana krajinného rázu – trináct let zkušeností, úspechů i omylů...* Sborník příspěvků z konference. 1. vydání, Praha, ISBN 80-903206-7-8.
51. SCHMEIDLER, K. Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě. Brno: Zdeněk Novotný, 2001. ISBN 80-238-6582-.
52. SIMENSEN T., HALVORSEN R., ERIKSTATD L., 2018: Methods for landscape characterisation and mapping: A systematic review. *Land Use Policy* 75. P. 557-569.
53. SKLENIČKA P., 2003: *Základy krajinného plánování*. 2. vydání, Praha, ISBN 80-9032061-0.
54. STEJSKALOVÁ J., VLASÁK M., EZECHEL M., 2012: *Památky zahradního umění a historická krajina středních Čech*. VOŠZa a SZaŠ Mělník, Mělník, 140 s. ISBN 978-80-87610-03-9.
55. STIBRAL, K., 2005: *Proč je příroda krásná?: Estetické vnímání přírody v novověku*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 202 s. ISBN 80-7363-008.
56. STRUMSE, E., 1996: Demographic differences in the visual preferences for agrarian landscapes in western norway. *Journal of Environmental Psychology*. Volume 16, Issue 1. S. 17-31. ISSN 0272-4944. (online) [cit. 2020-03-27], Dostupné z: <https://doi.org/10.1006/jevp.1996.0002>.

57. SULLIVAN, W. C., 1994: Perceptions of the rural-urban fringe: citizen preferences for natural and developed settings. *Landscape and Urban Planning*. Volume 29, Issues 2–3. S. 85 – 101. ISSN 0169-2046. (online) [cit. 2020-3-27], Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/0169-2046\(94\)90020-5](https://doi.org/10.1016/0169-2046(94)90020-5).
58. SÝKORA J., 2002: *Územní plánování vesnic a krajiny, Urbanismus 2*. ČVUT, Praha, ISBN 80-01-02641-8.
59. ŠIFTA M., CHROMÝ P., 2014: *Symboly a identita regionu: analýza vnímání přírodních symbolů oblastí s intenzivně přeměněnou krajinou v Česku*, *Geografický časopis*, 66, 4, 401–415. ISSN 0016-7193.
60. ŠOŠOLÍKOVÁ L., 2004: *Suburbanizace venkovské krajiny. Venkovská krajina 2004*. Sborník příspěvků z konference 14.-16.5.2004 v Hostětíně. 1. vydání, ZO ČSOP Veronica, Brno, ISBN 80-239-2822-8, online [staženo dne 12.1.2019]. Dostupné na: http://www.veronica.cz/dokumenty/venkovska_krajina_2004.pdf.
61. ŠROMOVÁ E., 2008: *Abeceda kompetencí obce při řešení vzhledu obce a cest*. Moderní obec, ISSN 1211-0507.
62. TAYLOR, L., 2011: *No boundaries: exurbia and the study of contemporary urban dispersion*. *GeoJournal*, 76: 323–339.
63. VAISHAR A., 2009: *Sociologie venkova*. Učební texty do předmětu Sociologie venkova, Mendelova univerzita v Brně, Agronomická fakulta, Ústav aplikované a krajinné ekologie.
64. VAŘEKA J., FROLEC V., 2007: *Lidová architektura – encyklopedie*. 2. vydání, Praha, ISBN 978-80-247-1204-8.
65. VOREL, I., 2006: *Krajinný ráz a jeho ochrana, 1. Část – Charakter, ráz a identita krajiny*. *Ochrana přírody*, roč. 61, 9/2006, ISSN 1210-258-X.
66. VOREL I., 2016: *Krajina. Principy a pravidla územního plánování*. poslední aktualizace 26.2.2016. Online [staženo dne 4.1.2019]. Dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>.
67. VOREL I., BUKÁČEK R., MATĚJKA P., CULEK M., SKLENIČKA P., 2003: *A method for assessing the visual impact on landscape character of proposed construction, activities or changes in land use*. Centrum pro krajinu, s.r.o., Praha, 24 s. ISBN 80-903206-8-6.

68. VOREL, I., KUPKA, J., 2008: *Aktuální problémy ochrany krajinného rázu: Sborník příspěvků z odborného semináře*, 1. vyd. Praha: ČVUT, s. 68–72. ISBN 978-80-903206-9-7.
69. VOREL I., KUPKA J., 2011: *Krajinný ráz – identifikace a hodnocení*. České vysoké učení technické v Praze, Praha, 148 s. ISBN 978-80-01-04766-8.
70. VOREL, I., BUKÁČEK, R., MATĚJKA, P., CULEK, M., SKLENIČKA, P. 2004. *Metodický postup posuzování vlivu na navrhované stavby, činnosti nebo změny využívání území na krajinný ráz*. ČVUT. Praha. 23 s. ISBN: 80-903206-3-5.
71. VOREL, I., SKLENIČKA, P., 1999: *Péče o krajinný ráz*. ČVUT. Praha 252 s.
72. WALKER, A. J., Ryan, R. L., 2008: Place attachment and landscape preservation in rural New England: A Maine case study. *Landscape and Urban Planning*. Volume 86, Issue 2. S. 141-152. ISSN 0169-2046. (online) [cit. 2020-03-27], Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2008.02.001>.
73. WEBER, M., 2008: *Vegetační úpravy veřejně užívaných míst v krajině a venkovských sídlech. Veřejná prostranství, veřejné prostory, sídelní zeleň, krajina v územním plánování – sborník ze semináře AUÚP*, ISBN 978-80-903928-8-5.
74. ZUSKA, V., 2009: Krajinný ráz a „lidová“ estetika. In: KLVAČ, Pavel, ed.: *Člověk, krajina, krajinný ráz*. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, katedra environmentálních studií. Brno. S. 22-28. ISBN 978-80-210-5090-7.

8.2. Internetové zdroje

1. Ministerstvo zemědělství, 2020: *Pozemkové úpravy a tvorba krajiny* (online), [cit. 2020–02-15], dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/archiv/pozemkove-upravy/pozemkove-upravy/co-jsou-pozemkove-upravy/>.
2. Plzeňský kraj, 2020: *Základní informace o kraji* (online), [cit. 2020–02-29], dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>.
3. Obec Všekary, 2020: *O obci Všekary* (online), [cit. 2020–02-29], dostupné z: <http://www.vsekary.cz/index.php>.

4. Obec Čečovice, 2020: *Obec Čečovice* (online), [cit. 2020–02-29], dostupné z: <http://www.cecovice.cz/>.
5. Hrady, 2020: *zámek Čečovice* (online), [cit. 2020–02-29], dostupné z: <https://www.hrady.cz/>.
6. Obec Čečovice, 2020: *Kostel svatého Mikuláše* (online), [cit. 2020–02-29], dostupné z: <http://www.cecovice.cz/>.
7. Obec Černovice, 2020: *Informace o obci* (online), [cit. 2020–02-29], dostupné z: <https://www.obec-cernovice.cz/i>.
8. Obec Kostelec, 2020: *Informace o obci* (online), [cit. 2020–02-29], dostupné z: <https://www.obeckostelec.cz/>.
9. Obec Velký Malahov, 2020: *Informace o obci* (online), [cit. 2020–02-29], dostupné z: <https://www.velkymalahov.cz/>.

9. Seznam obrázků

Obrázek 1 - Ortofotomapa 1:300, Obec Všekary, 2016.....	30
Obrázek 2 - historický pohled na obec Všekary, 60. léta 20. století.....	31
Obrázek 3 - Ortofotomapa 1:300, Obec Čečovice, 2016.....	32
Obrázek 4- Koláž historických fotografií obce Čečovice	32
Obrázek 5- Historická fotografie kostela svatého Mikuláše v obci Čečovice	33
Obrázek 6 - Ortofotomapa 1:300, Obec Černovice, 2016	33
Obrázek 7 - Ortofotomapa 1:300, Obec Kostelec, 2016.....	34
Obrázek 8 - Ortofotomapa 1:300, Obec Velký Malahov, 2016.....	35
Obrázek 9 - Rozdělení respondentů podle věkových kategorií (absolutní hodnoty) .	37
Obrázek 10 - Rozdělení respondentů podle věkových kategorií (relativní hodnoty)	37
Obrázek 11- Místo bydliště (relativní hodnoty).....	38
Obrázek 12 - Nejvyšší dosažené vzdělání (relativní hodnoty).....	38
Obrázek 13 - Obor zaměstnání (relativní hodnoty)	39
Obrázek 14 - Souvislost vzdělání či profese s krajinou nebo krajinným plánováním (relativní hodnoty).....	39
Obrázek 15 - Vztah k zemědělské půdě (relativní hodnoty).....	40
Obrázek 16 - Vztah k Plzeňskému kraji (relativní hodnoty).....	40
Obrázek 17- Varianta 1 - zeleň – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5..	41
Obrázek 18 - Varianta 1 - zeleň – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory).....	42
Obrázek 19 - Varianta 2 - kostel – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5	43
Obrázek 20 - Varianta 2 - kostel – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory).....	43
Obrázek 21 - Varianta 3 – zemědělské budovy – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5	44
Obrázek 22 - Varianta 3 - zemědělské budovy – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory)	45
Obrázek 23 - Varianta 3 – zemědělské budovy – hodnocení fotky č. 5 známkou 1–5 dle vztahu respondenta k zemědělské půdě	45
Obrázek 24 - Varianta 3 – zemědělské budovy – hodnocení fotky č. 5 známkou 1–5 dle místa bydliště respondenta	46

Obrázek 25 - Varianta 4 – cestní síť – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5.....	47
Obrázek 26 - Varianta 4 - cestní síť – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory).....	47
Obrázek 27 - Varianta 4 – cestní síť – hodnocení fotky č. 2 známkou 1–5 dle místa bydliště respondenta.....	48
Obrázek 28 - Varianta 4 – cestní síť – hodnocení fotky č. 5 známkou 1–5 dle místa bydliště respondenta.....	49
Obrázek 29 - Varianta 5 – bytové domy – hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5	49
Obrázek 30- Varianta 5 - bytové domy – relativní hodnocení jednotlivých fotografií známkou 1–5 dvěma skupinami respondentů (A-krajinář, N-ostatní obory).....	50
Obrázek 31 - Varianta 5 – bytové domy – hodnocení fotky č. 5 známkou 1–5 dle místa bydliště	51

10. Přílohy

10.1. Příloha 1 – dotazník

Dotazník – Obraz venkovského sídla v krajině – zhodnocení vizuálních preferencí

Dobrý den,

Jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze a píši diplomovou práci s názvem Obraz venkovského sídla v krajině – zhodnocení vizuálních preferencí. Děkuji Vám za čas, věnovaný vyplnění tohoto dotazníku. Odpovědi jsou zaznamenány anonymně a budou použity výhradně celkové výsledky výzkumu.

Dotazník je rozdělen na dvě části. První část slouží ke zjištění základních informací o respondentovi, druhá část se týká samotného zjišťování vizuálních preferencí. Celkem je k dispozici 13 otázek, 8 otázek je uzavřených s výběrem jedné možnosti, u 5 otázek je pak hodnotící škála 1–5 (velmi líbí – vůbec nelíbí). Vyplnění dotazníku Vám zabere přibližně 10 minut.

Děkuji za Váš čas, Bc. Alžběta Konopíková

1. část – Základní informace o respondentovi

1. Pohlaví (Vyberte jednu odpověď)

A. žena

B. muž

2. Kolik je Vám let? (Vyberte jednu odpověď)

A. 0-15

B. 16-25

C. 26-50

D. 51-65

E. 66 a více

3. Vaše bydliště (Vyberte jednu odpověď)

A. vesnice (obec do 3 000 obyvatel)

B. město

C. krajské město

D. hlavní město

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání (Vyberte jednu odpověď)

A. základní

B. středoškolské bez maturity

C. středoškolské s maturitou

D. vysokoškolské

5. Obor Vašeho zaměstnání (Vyberte jednu odpověď)

A. student

B. zemědělství

C. průmysl

D. služby

E. výzkum a vývoj

F. důchodce

6. Má vaše vzdělání či profese nějakou souvislost s krajinou nebo krajinným plánováním? (Vyberte jednu odpověď)

A. ano

B. ne

7. Váš vztah k zemědělské půdě (Vyberte jednu odpověď)

A. vlastním zemědělskou půdou

B. pracuji na zemědělské půdě

C. vlastním zemědělskou půdou a zároveň na ní pracuji

D. ani jedna z možností

8. Váš vztah k Plzeňskému kraji (Vyberte jednu odpověď)

A. žiji v něm

B. navštěvuji ho pravidelně

C. několikrát jsem ho navštívil(a)

D. nikdy jsem ho nenavštívil(a)

2. část – Hodnocení vizuálních preferencí

9. Varianta 1 – zeleň

Ohodnoťte jednotlivé snímky známkou jako ve škole 1–5 (velmi líbí – vůbec nelíbí)

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

10. Varianta 2 – kostel

Ohodnořte jednotlivé snímky známkou jako ve škole 1–5 (velmi líbí – vůbec nelíbí)

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

11. Varianta 3 – zemědělské budovy

Ohodnoťte jednotlivé snímky známkou jako ve škole 1–5 (velmi líbí – vůbec nelíbí)

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

12. Varianta 4 – cestní síť

Ohodnoťte jednotlivé snímky známkou jako ve škole 1–5 (velmi líbí – vůbec nelíbí)

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

13. Varianta 5 – bytové domy

Ohodnoťte jednotlivé snímky známkou jako ve škole 1–5 (velmi líbí – vůbec nelíbí)

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

1	2	3	4	5

10.2. Příloha 2 – hodnocené fotografie

10.3. Příloha 3 – výsledky dotazníkového šetření – socio – demografické informace

	Pohlaví	Věk	Bydliště	Nejvyšší dosažené vzdělání	Obor zaměstnání	Krajinář	Vztah k zemědělské půdě	Vztah k Plzeňskému kraji
1	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ano	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
2	žena	16 - 25	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
3	žena	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	vlastním zemědělskou půdu	několikrát jsem ho navštívil(a)
4	muž	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	průmysl	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
5	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ano	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
6	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	zemědělství	ano	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
7	muž	26 - 50	město	vysokoškolské	služby	ano	ani jedna z možností	nikdy jsem ho nenavštívil(a)
8	muž	26 - 50	město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
9	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	student	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
10	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ano	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
11	muž	16 - 25	hlavní město	vysokoškolské	student	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
12	žena	26 - 50	město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
13	žena	16 - 25	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
14	žena	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	základní	student	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
15	muž	0 - 15	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	základní	student	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
16	žena	26 - 50	město	středoškolské bez maturity	průmysl	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
17	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
18	žena	51 - 65	město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
19	muž	66 a více	krajské město	středoškolské bez maturity	zemědělství	ano	pracuji na zemědělské půdě	žiji v něm
20	muž	51 - 65	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně

21	muž	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	základní	student	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
22	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
23	muž	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
24	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	vlastním zemědělskou půdu	několikrát jsem ho navštívil(a)
25	žena	16 - 25	krajské město	vysokoškolské	student	ano	ani jedna z možností	nikdy jsem ho nenavštívil(a)
26	žena	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
27	muž	66 a více	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	důchodce	ano	vlastním zemědělskou půdu a zároveň na ní pracuji	žiji v něm
28	muž	51 - 65	krajské město	středoškolské s maturitou	důchodce	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
29	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
30	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
31	muž	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	základní	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
32	muž	0 - 15	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	základní	student	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
33	žena	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
34	žena	26 - 50	město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
35	žena	26 - 50	město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
36	muž	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
37	žena	66 a více	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	důchodce	ano	vlastním zemědělskou půdu	žiji v něm
38	žena	51 - 65	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
39	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
40	žena	26 - 50	město	středoškolské s maturitou	průmysl	ne	vlastním zemědělskou půdu	několikrát jsem ho navštívil(a)
41	žena	26 - 50	město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)

42	muž	16 - 25	město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
43	žena	16 - 25	město	středoškolské s maturitou	průmysl	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
44	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	průmysl	ne	vlastním zemědělskou půdu a zároveň na ní pracuji	několikrát jsem ho navštívil(a)
45	muž	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	student	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
46	žena	16 - 25	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
47	muž	51 - 65	město	středoškolské s maturitou	zemědělství	ano	pracuji na zemědělské půdě	žiji v něm
48	žena	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	student	ne	ani jedna z možností	nikdy jsem ho nenavštívil(a)
49	muž	51 - 65	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
50	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	služby	ne	vlastním zemědělskou půdu a zároveň na ní pracuji	několikrát jsem ho navštívil(a)
51	žena	51 - 65	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
52	muž	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské bez maturity	student	ano	pracuji na zemědělské půdě	nikdy jsem ho nenavštívil(a)
53	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	průmysl	ano	ani jedna z možností	žiji v něm
54	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské bez maturity	služby	ne	ani jedna z možností	nikdy jsem ho nenavštívil(a)
55	muž	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	vlastním zemědělskou půdu	několikrát jsem ho navštívil(a)
56	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	zemědělství	ano	ani jedna z možností	nikdy jsem ho nenavštívil(a)
57	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
58	žena	26 - 50	hlavní město	středoškolské bez maturity	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
59	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
60	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně

61	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	průmysl	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
62	žena	26 - 50	město	středoškolské bez maturity	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
63	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	nikdy jsem ho nenavštívil(a)
64	žena	26 - 50	město	vysokoškolské	zemědělství	ano	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
65	žena	26 - 50	krajské město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
66	žena	26 - 50	město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
67	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
68	žena	26 - 50	hlavní město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
69	žena	26 - 50	město	vysokoškolské	student	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
70	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	služby	ne	vlastním zemědělskou půdu a zároveň na ní pracuji	žiji v něm
71	žena	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	student	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
72	muž	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
73	žena	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	student	ne	ani jedna z možností	žiji v něm
74	žena	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	základní	služby	ne	ani jedna z možností	nikdy jsem ho nenavštívil(a)
75	muž	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské bez maturity	průmysl	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
76	muž	26 - 50	město	vysokoškolské	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
77	žena	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
78	žena	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
79	žena	51 - 65	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
80	muž	26 - 50	krajské město	středoškolské s maturitou	služby	ano	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
81	muž	51 - 65	město	středoškolské s maturitou	průmysl	ano	vlastním zemědělskou půdu	žiji v něm
82	muž	16 - 25	město	vysokoškolské	student	ano	ani jedna z možností	žiji v něm

83	muž	16 - 25	město	vysokoškolské	student	ano	ani jedna z možností	žiji v něm
84	muž	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	zemědělství	ano	ani jedna z možností	žiji v něm
85	muž	26 - 50	město	středoškolské s maturitou	průmysl	ano	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
86	žena	26 - 50	krajské město	vysokoškolské	průmysl	ano	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
87	žena	51 - 65	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	vysokoškolské	průmysl	ne	vlastním zemědělskou půdu a zároveň na ní pracuji	navštěvuji ho pravidelně
88	žena	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	služby	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
89	muž	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	zemědělství	ano	pracuji na zemědělské půdě	navštěvuji ho pravidelně
90	žena	16 - 25	město	středoškolské s maturitou	student	ano	ani jedna z možností	žiji v něm
91	muž	16 - 25	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	základní	student	ano	ani jedna z možností	žiji v něm
92	žena	51 - 65	hlavní město	vysokoškolské	služby	ano	ani jedna z možností	několikrát jsem ho navštívil(a)
93	muž	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské bez maturity	zemědělství	ano	pracuji na zemědělské půdě	žiji v něm
94	muž	16 - 25	město	středoškolské s maturitou	průmysl	ano	vlastním zemědělskou půdu	žiji v něm
95	muž	26 - 50	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské bez maturity	průmysl	ne	vlastním zemědělskou půdu	žiji v něm
96	muž	51 - 65	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské bez maturity	zemědělství	ano	vlastním zemědělskou půdu a zároveň na ní pracuji	žiji v něm
97	žena	51 - 65	město	středoškolské s maturitou	služby	ne	vlastním zemědělskou půdu	navštěvuji ho pravidelně
98	muž	26 - 50	hlavní město	středoškolské s maturitou	služby	ano	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně
99	muž	66 a více	vesnice (obec do 3 000 obyvatel)	středoškolské s maturitou	důchodce	ano	vlastním zemědělskou půdu	žiji v něm
100	žena	16 - 25	město	středoškolské s maturitou	student	ne	ani jedna z možností	navštěvuji ho pravidelně

10.4. Příloha 4 – výsledky dotazníkového šetření – hodnocení fotografií známkami 1 - 5

Krajinář	Varianta 1					Varianta					Varianta 3					Varianta 4					Varianta 5				
	F. 1	F. 2	F. 3	F. 4	F. 5	F. 1	F. 2	F. 3	F. 4	F. 5	F. 1	F. 2	F. 3	F. 4	F. 5	F. 1	F. 2	F. 3	F. 4	F. 5	F. 1	F. 2	F. 3	F. 4	F. 5
ano	1	1	2	4	5	1	1	1	3	1	3	2	3	4	5	2	2	3	5	5	3	3	2	4	5
ne	1	1	2	2	4	1	2	1	1	1	3	2	3	4	4	3	3	4	5	5	2	2	3	4	5
ne	2	3	3	2	4	2	3	2	2	3	3	3	2	3	2	2	3	3	4	4	3	3	3	3	4
ne	3	3	3	2	4	2	2	2	1	1	3	3	4	4	5	1	1	3	5	5	2	2	3	3	4
ano	2	3	4	4	5	2	2	2	2	2	2	3	4	4	5	2	2	3	5	5	2	3	3	4	5
ano	3	3	3	4	4	3	3	1	1	1	1	4	4	5	5	3	3	4	5	5	4	4	4	5	5
ano	5	4	3	2	1	4	3	4	5	4	4	3	2	1	1	4	3	2	2	1	3	2	3	3	1
ne	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	5	5	5	4	4	4	4	4
ne	2	3	4	5	5	2	2	1	1	1	3	3	4	4	5	2	3	3	4	5	2	3	2	3	4
ano	1	3	4	5	5	3	3	1	1	1	2	2	3	3	4	3	2	2	4	4	1	2	2	3	5
ne	2	2	4	5	5	2	2	1	1	1	3	3	4	4	4	3	4	4	5	5	2	2	2	2	3
ne	1	2	4	4	5	1	1	1	1	3	4	4	4	4	5	3	4	5	5	5	3	3	3	3	3
ne	2	2	2	2	5	1	1	1	1	1	1	2	2	3	3	1	1	2	3	4	2	2	2	2	3
ne	1	2	3	5	5	3	3	1	2	2	3	2	4	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	3	4
ne	1	1	2	1	3	1	2	1	1	2	1	1	2	2	3	1	2	2	4	4	1	1	1	2	3
ne	2	2	2	2	4	1	1	1	1	1	4	4	5	4	4	3	3	3	5	5	3	3	3	3	4
ne	1	1	1	2	4	1	1	1	1	1	5	5	5	5	5	3	3	4	5	5	3	3	4	4	4
ne	1	2	3	4	5	2	3	1	1	1	3	2	2	4	4	3	4	4	5	5	3	2	2	2	4
ano	2	2	3	3	5	2	2	1	2	1	2	1	1	3	3	1	1	1	3	5	1	2	2	3	5
ne	2	2	3	3	5	2	2	1	1	1	5	4	4	3	3	4	3	4	5	5	3	3	2	2	2
ne	1	1	2	4	5	1	1	1	1	1	3	2	3	4	3	1	2	3	5	5	1	3	4	2	5
ne	2	3	3	3	4	2	2	1	2	1	3	3	4	5	5	3	4	5	5	5	3	3	3	4	4

ne	2	3	3	4	3	1	1	2	3	3	4	4	4	4	4	3	2	2	5	5	4	4	4	4	4
ne	3	3	4	4	4	2	2	2	2	3	2	2	2	3	4	2	2	4	5	5	2	2	2	2	3
ano	3	2	2	1	1	2	2	3	3	3	2	2	2	2	1	2	3	2	1	1	2	2	2	1	1
ne	1	1	2	2	2	3	2	1	2	2	3	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	4	4	4
ano	2	2	2	4	5	1	1	1	3	2	3	3	2	4	5	2	1	1	3	5	3	3	2	2	4
ne	1	1	2	3	5	2	2	1	3	1	2	2	2	3	4	2	2	3	5	5	3	4	3	4	4
ne	1	1	2	3	5	2	2	1	1	1	1	1	1	2	3	1	1	2	5	5	1	1	1	2	2
ne	1	2	3	3	3	1	2	2	1	2	1	1	2	3	5	1	2	2	4	5	1	2	2	4	5
ne	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	3	3	3	3	4	3	4	4	5	5	3	3	3	3	3
ne	2	1	2	3	4	3	3	2	3	1	4	4	4	5	5	2	4	4	3	3	2	2	2	3	4
ne	1	3	3	4	5	1	2	2	2	3	1	3	4	4	1	2	3	4	5	5	1	2	4	4	4
ne	1	1	3	4	5	2	2	3	2	3	1	1	2	3	5	1	1	3	4	5	2	2	2	3	5
ne	2	3	4	4	5	2	2	1	1	1	3	3	3	3	4	2	3	3	4	4	2	3	3	3	4
ne	1	1	2	2	3	1	2	1	2	3	3	3	4	4	5	2	3	4	5	5	3	3	3	4	5
ano	1	1	2	3	5	2	2	1	1	1	3	3	3	4	4	2	3	3	5	5	2	2	2	3	4
ne	1	3	3	3	4	1	1	1	1	1	3	3	3	3	4	3	3	4	3	4	3	3	3	3	4
ne	1	2	2	3	5	1	2	1	1	1	5	5	5	5	5	4	5	4	5	4	5	5	5	5	5
ne	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	2	3	4	2	2	3	5	5	2	2	2	3	4
ne	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	3	2	2	4	4	2	2	2	2	3
ne	1	1	1	2	3	1	3	2	2	1	3	3	3	3	3	5	4	4	5	5	3	3	3	3	2
ne	1	2	3	4	5	3	3	2	1	1	1	2	3	4	5	1	1	2	5	5	4	4	4	4	5
ne	2	3	4	3	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	5	5	3	3	3	3	3
ne	5	4	3	2	1	2	3	4	5	5	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ne	1	2	3	3	4	1	1	1	1	1	2	2	2	3	4	1	1	3	5	5	1	2	3	3	3
ano	1	1	2	3	4	3	3	1	2	1	4	4	3	4	5	2	3	3	4	5	3	3	2	3	5
ne	3	4	5	5	5	1	2	3	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
ne	2	3	3	3	4	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2	3	2	3	4	4	4	4	4	4	4

ne	2	2	1	1	3	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	4	3	4	5	5	3	4	5	5	5
ne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	1	4	5	5	5	2	2	2	2	2
ano	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
ano	1	2	2	2	5	1	1	1	1	1	3	3	2	1	1	1	2	3	5	5	1	2	2	2	2
ne	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	5	5	3	3	3	3	3
ne	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3
ano	3	4	4	4	5	2	2	1	1	1	3	3	4	4	5	2	1	2	5	5	2	2	2	2	3
ne	2	3	2	3	4	2	2	2	2	3	2	2	3	2	3	2	1	3	5	5	4	3	3	3	4
ne	1	3	4	4	5	2	2	1	2	2	3	4	3	3	4	3	3	4	5	5	4	3	4	4	4
ne	2	2	3	3	2	1	1	1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	5	5	3	3	3	3	3
ne	1	2	3	3	4	3	3	2	1	2	2	3	3	4	4	3	3	4	5	5	3	4	4	4	4
ne	3	2	2	2	2	1	1	1	1	1	4	4	4	4	4	3	3	4	5	5	3	3	3	3	3
ne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	4	5	5	5	5	5	5	5	5
ne	1	1	1	2	2	1	3	2	1	1	3	2	2	1	1	3	1	4	5	5	3	2	2	2	2
ano	3	3	3	3	5	2	3	2	3	3	1	2	2	3	3	3	3	4	5	5	2	3	3	4	5
ne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	3	4	5	1	3	3	4	5	1	1	2	3	3
ne	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4
ne	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	5	5	1	1	1	1	1
ne	1	2	2	2	4	1	1	1	1	2	3	3	4	4	4	3	2	4	5	5	5	5	5	5	5
ne	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3
ne	2	3	3	3	5	2	2	1	1	1	2	2	2	4	5	2	2	3	5	5	2	3	3	2	3
ne	1	2	3	4	5	2	2	1	1	2	1	2	3	3	4	1	2	3	5	5	3	3	3	3	4
ne	4	4	3	4	5	3	3	3	3	3	4	4	4	4	5	4	4	4	5	5	3	3	4	4	4
ne	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	4	4	4	4	4	4	2	2	5	5	2	2	2	2	2
ne	3	3	4	3	2	4	3	3	2	1	1	1	1	1	1	4	3	3	4	5	1	1	2	3	2
ne	2	4	4	5	5	1	2	2	2	2	2	2	2	3	4	1	2	3	4	5	3	3	3	2	3
ne	1	1	1	2	4	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	2	2	2	3	3

ne	1	1	1	1	1	3	3	3	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	4	4	1	1	3	3	3
ne	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	4	3	4	5	5	4	4	4	4	4
ne	1	2	3	3	4	1	2	1	2	1	1	3	3	3	4	4	3	4	5	5	2	2	3	3	3
ano	1	2	2	1	3	3	2	1	1	1	3	2	4	5	5	1	5	5	5	5	3	3	3	4	5
ano	1	1	3	4	5	2	2	1	3	1	2	2	2	3	5	2	1	1	3	5	2	2	2	3	4
ano	1	1	3	3	5	2	2	1	2	1	3	3	3	4	4	3	2	1	3	5	2	3	2	3	4
ano	1	1	2	3	5	3	3	1	2	1	2	2	3	4	5	3	2	2	4	5	2	2	2	3	5
ano	1	2	4	4	5	3	3	2	1	2	2	2	3	4	5	2	1	1	3	4	1	2	1	3	4
ano	1	2	2	3	5	2	2	1	2	1	2	2	3	4	5	3	2	1	3	4	2	3	2	4	5
ano	4	4	5	5	5	3	4	3	4	4	5	5	5	5	5	4	4	5	5	5	4	4	5	5	5
ne	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	4	3	3	3	3	4
ne	2	2	3	3	5	2	2	1	2	1	3	3	3	3	4	2	3	4	5	5	3	3	3	3	3
ano	2	2	4	4	5	3	3	2	2	4	2	2	2	2	2	3	3	4	5	5	2	2	2	2	2
ano	1	1	3	4	5	2	2	2	1	4	4	4	4	5	5	3	4	5	5	5	3	3	3	3	3
ano	1	1	4	5	5	1	1	1	1	1	4	4	4	5	5	2	2	4	5	5	3	3	3	4	4
ano	1	2	3	3	4	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	4	4	5	5	3	3	3	3	4
ano	2	1	4	3	5	1	3	2	4	4	1	2	3	4	5	1	3	3	4	5	2	3	3	4	5
ano	2	2	2	3	4	1	1	1	2	3	1	2	2	3	5	1	1	2	5	5	3	3	3	4	5
ne	2	2	3	4	5	2	2	2	2	1	2	2	3	3	4	2	3	3	4	5	2	2	2	3	3
ano	2	2	3	4	3	3	2	1	1	2	3	3	3	4	4	1	1	2	3	5	5	2	2	4	5
ne	3	2	1	4	3	1	3	2	1	5	4	4	2	3	2	2	3	3	3	4	4	5	3	4	5
ano	1	1	3	4	5	3	3	2	2	1	2	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ano	4	4	5	5	5	2	2	1	3	2	2	2	3	4	3	1	2	2	4	5	4	4	4	5	5
ne	2	2	3	4	4	2	3	2	2	1	3	3	2	2	4	2	3	2	4	5	2	3	3	4	4